

Regeringens proposition

1981/82: 47

om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen;

beslutad den 22 oktober 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

BIRGIT FRIGGEBÖ

CARL AXEL PETRI

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bestämmelser för att få en bättre överensstämmelse mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen vid fastighetsbildning över en församlingsgräns. Bestämmelserna innebär att församlingsgränsen skall ändras, om det inte föreligger särskilda skäl.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1982.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

dels att i 4 § ordet "Konungens" skall bytas ut mot "regeringens",

dels att 3,5 och 6 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 7 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Sammanfaller gräns för församling med kommungräns och ändras denna enligt 1 eller 2 §, undergår församlingsgränsen motsvarande ändring. I annat fall påverkas församlingsgräns icke av fastighetsbildning.

Föreslagen lydelse

3 §

Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 §, ändras församlingsgränsen på samma sätt.

Vid fastighetsbildning över församlingsgräns i andra fall gäller följande:

1. Mark som genom fastighetsreglering överförs till en fastighet eller samfällighet som i sin helhet är belägen inom en annan församling skall i fortsättningen höra till den församlingen.

2. Tillförs en fastighet eller samfällighet som är belägen inom flera församlingar genom fastighetsreglering mark från en annan församling, skall marken höra till en av de först angivna församlingarna.

3. Om en fastighet eller samfällighet bildas av mark från flera församlingar, skall den nya enheten höra till en av dessa församlingar.

Ändring av församlingsgräns i de fall som avses i andra stycket sker genom beslut av fastighetsregistermyndigheten. Myndigheten får i dessa fall i stället besluta att församlingsgränsen skall lämnas orubbad, om det föreligger särskilda skäl.

Nuvarande lydelse

Förslagen lydelse

5 §

Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttagas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun eller församling ej uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas reglering rörande kommunernas eller församlingarnas inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För undvikande av olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet, som ej beröres av fastighetsbildningen, skall överflyttas till annan kommun eller församling.

Talan mot länsstyrelsens beslut i fråga som avses i denna paragraf får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör.

6 §

Indelningsändring enligt denna lag träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om ej annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

Indelningsändring enligt 1–2 §§ och 3 § första stycket träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om ej annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

7 §

I ärenden om indelningsändring enligt 3 § andra och tredje styckena skall fastighetsregistermyndigheten ge berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Vid behov skall samråd ske med domkapitlet.

Berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare samt andra som har yttrat sig och som beslutet angår skall utan dröjsmål underrättas om fastighetsregistermyndighetens beslut i sådana ärenden. Beslutet överklagas hos kanmarkkollegiet genom besvär inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

En indelningsändring enligt 3 § andra stycket träder i kraft den dag beslutet därom vinner laga kraft, om inte annat har bestämts i beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Vid fastighetsbildning över församlingsgräns tillämpas de nya bestämmelserna om uppgift om fastighetsbildningen inte har förts in i fastighetsregistret före ikraftträdandet av denna lag. I övrigt gäller äldre bestämmelser.

2 Förslag till

Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen (1970: 988) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föranleder *fastighetsbildningen* ändring av gräns för kommun eller församling, skall fastighetsbildningsmyndigheten underrätta kommunen eller församlingen om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen eller församlingen skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Föreslagen lydelse

4 kap. 41 §

Föranleder *fastighetsbildning som avses i 3 kap. 11 §* ändring av gräns för kommun eller församling, skall fastighetsbildningsmyndigheten underrätta kommunen eller församlingen om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen eller församlingen skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-10-01

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Ahrland.

Föredragande: statsrådet Friggebo

Lagrådsremiss om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen

---

1 Inledning

Vid tillkomsten av lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar (indelningslagen) förut-sattes att frågan om att öka överensstämmelsen mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen skulle utredas ytterligare (se prop. 1978/79: 157 s. 97). För att inom regeringskansliet göra denna utredning bildades en arbetsgrupp.

Arbetsgruppen har utarbetat promemorian (Ds Kn 1980: 8) Förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen. Promemorian, som bl. a. innehåller ett förslag till ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning, har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels promemorian som *bilaga 1*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 2*. Beträffande nuvarande förhållanden och arbetsgruppens närmare överväganden hänvisas till promemorian.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna synpunkter

Fastighetsbildningslagen (1970:988, FBL) bygger på principen att kommungräns skall sammanfalla med fastighetsgräns. Om en fastighetsbildning sker över en kommungräns, skall därför även kommungränsen ändras. Bestämmelser om hur denna ändring skall gå till finns i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastig-

hetsbildning (LÄIF). En fastighetsbildning som enligt det nu sagda leder till en ändrad kommunindelning får emellertid enligt 3 kap. 11 § FBL endast ske, om åtgärden är av väsentlig betydelse för en ändamålsenlig fastighetsindelning eller om den kommunala indelningen blir lämpligare.

Om kommunindelningen ändras i administrativ ordning enligt 1979 års indelningslag, möjliggör bestämmelserna i 13 kap. FBL att fastighetsindelningen anpassas till den ändrade kommunindelningen.

En fastighetsbildning över en församlingsgräns leder i princip inte till någon ändrad församlingsindelning. Enligt 3 § LÄIF påverkas nämligen församlingsgränsen av en fastighetsbildning endast om församlingsgränsen sammanfaller med en kommungräns som ändras vid fastighetsbildningen. För en fastighetsbildning över en församlingsgräns gäller inte heller några särskilda restriktioner motsvarande dem som enligt 3 kap. 11 § FBL gäller för en fastighetsbildning över en kommungräns. Inte heller är bestämmelserna i 13 kap. FBL om anpassning av fastighetsindelningen till kommunindelningen tillämpliga på församlingsindelningen.

För att öka överensstämmelsen mellan församlings- och fastighetsindelningen har arbetsgruppen föreslagit att församlingsgränsen skall ändras, när en fastighetsbildning annars skulle leda till att en fastighetsgräns och en församlingsgräns kom att avvika från varandra. Det bör dock enligt arbetsgruppen finnas en undantagsregel som gör det möjligt att medge att en sådan församlingsgräns som inte sammanfaller med kommungräns skall lämnas orubbad, om det finns särskilda skäl till det. Som exempel på sådana särskilda skäl nämner arbetsgruppen att en ändrad indelning skulle få betydande ekonomiska konsekvenser för en församling.

Enligt arbetsgruppens mening bör några restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns inte uppställas. 3 kap. 11 § FBL bör således inte vara tillämplig. Inte heller bör bestämmelserna i 13 kap. FBL om fastighetsbildning för samordning med kommunal indelning göras tillämpliga på församlingsgränser.

Samtliga remissinstanser har tillstyrkt arbetsgruppens förslag att församlingsindelningen skall följa ändringar i fastighetsindelningen, om det inte finns särskilda skäl att lämna församlingsgränsen orubbad. Samtliga remissinstanser har vidare delat arbetsgruppens uppfattning att några restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns inte bör uppställas. Slutligen har en stor majoritet bland remissinstanserna lämnat utan erinran arbetsgruppens mening att bestämmelserna i 13 kap. FBL om fastighetsbildning för samordning med kommunal indelning inte bör göras tillämpliga på församlingsgränser.

För egen del vill jag anföra följande i fråga om huvudlinjerna i arbetsgruppens förslag. Arbetsgruppens utredning och remissutfallet ger klart vid handen att bristande överensstämmelse mellan församlings- och fastighetsindelningen vållar olägenheter både för fastighetsägare och för myndigheterna. För myndigheterna uppstår olägenheter främst vid fastighets-

redovisning, taxering, folkbokföring samt indelning i valkretsar och valdistrikt. Arbetsgruppens förslag till hur frågan om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen bör lösas är enligt min mening i princip väl avvägt. I likhet med remissinstanserna ansluter jag mig alltså till arbetsgruppens uppfattning att församlingsgränsen i princip bör ändras, när en fastighetsbildning annars skulle leda till att en fastighetsgräns och en församlingsgräns kom att avvika från varandra. Som arbetsgruppen har anfört bör det finnas en undantagsregel som gör det möjligt att medge att en församlingsgräns som inte sammanfaller med kommungräns lämnas orubbad, om det finns särskilda skäl till det.

Vidare är jag ense med arbetsgruppen om att några restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns inte bör uppställas och att inte heller bestämmelserna i 13 kap. FBL om fastighetsbildning för samordning med kommunal indelning bör göras tillämpliga på församlingsgränser. En motsatt ordning skulle enligt min mening verka tyngande på fastighetsbildningen och även kunna motverka en lämplig fastighetsindelning (jfr prop. 1970: 144 s. 96).

2.2 Beslut i indelningsfrågor i samband med fastighetsbildning

Som jag tidigare har nämnt får enligt 3 kap. 11 § FBL fastighetsbildning som medför ändring av gräns för en kommun ske endast om åtgärden är av väsentlig betydelse för en ändamålsenlig fastighetsindelning eller om den kommunala indelningen blir lämpligare. Till sådan fastighetsbildning skall vidare enligt samma lagrum inhämtas regeringens eller länsstyrelsens medgivande, om fastighetsbildningsmyndigheten finner att gränsändringen kan medföra olämplig indelning i förvaltningsområden. Medgivande skall alltid inhämtas, om kommun eller församling begär det eller åtgärden innebär att en hel fastighet överförs till en annan domkrets för allmän underrätt. Är fastighetsbildningen beroende av medgivande enligt det nu sagda, skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

Enligt 2 § LÄIF är det fastighetsbildningsmyndigheten som beslutar om ändring av kommungräns i samband med fastighetsbildning.

Arbetsgruppen har föreslagit att 2 § LÄIF ändras så att det i stället blir fastighetsregistermyndigheten som efter förslag av fastighetsbildningsmyndigheten beslutar i frågor om ändring av kommungräns i samband med fastighetsbildning. Samma ordning bör enligt arbetsgruppen gälla när det är fråga om att ändra församlingsindelningen i samband med fastighetsbildning.

De remissinstanser, däribland statens lantmäteriverk och fastighetsbildningsutredningen, som särskilt har uppehållit sig vid denna fråga, har ställt sig avvisande till arbetsgruppens förslag när det gäller beslutanderätten vid ändring av kommungräns. Däremot har en stor majoritet bland remissinstanserna godtagit arbetsgruppens förslag om att beslutanderätten

vid ändring av församlingsgräns skall läggas på fastighetsregistermyndigheten. Svenska kommunförbundet och länsstyrelsen i Västernorrlands län anser dock att fastighetsbildningsmyndigheten bör besluta i dessa frågor.

När det först gäller beslutanderätten vid ändring av kommungräns instämmer jag i den kritik som har förts fram under remissbehandlingen. Som statens lantmäteriverk och fastighetsbildningsutredningen har betonat i sina remissyttranden måste ju fastighetsbildningsmyndigheten ändå alltid – främst till följd av de nyss redovisade bestämmelserna i 3 kap. 11 § FBL – sätta sig in i frågan om fastighetsbildningens konsekvenser för kommunindelningen. Mot denna bakgrund framstår det som opraktiskt att dessutom låta fastighetsregistermyndigheten sätta sig in i indelningsfrågan och fatta beslut i denna. Jag förordar därför att fastighetsbildningsmyndigheten även i fortsättningen skall besluta om markens kommundillhörighet vid fastighetsbildning över kommungräns.

När det däremot gäller frågor om ändring i församlingsindelningen talar starka praktiska skäl för den av arbetsgruppen förordade lösningen. Det råder en principiell skillnad mellan fastighetsbildning över kommungräns och fastighetsbildning över enbart församlingsgräns. I det senare fallet skall, enligt vad jag tidigare har förordat, 3 kap. 11 § FBL inte tillämpas. En fastighetsbildning över enbart församlingsgräns får således i princip äga rum oavsett vad följderna blir för församlingsgränsen. Fastighetsbildningsmyndigheten har därför från fastighetsbildningssynpunkt inte någon anledning att närmare pröva frågan om vad en fastighetsbildningsåtgärd innebär i församlingshänseende. Mot denna bakgrund kan det antas att en ordning med fastighetsbildningsmyndigheten som beslutande organ i fråga om ändring i församlingsindelningen på ett onödigt sätt skulle komma att tynga fastighetsbildningsverksamheten. En följd av detta skulle kunna bli ökade förrättningskostnader för den enskilde sakägaren.

Fastighetsregistermyndigheterna har redan nu att handlägga registrering av beslutade ändringar i församlingsindelningen och får inte sällan i uppdrag att framställa underlagsmaterial till sådana ändringar. Fastighetsregistermyndigheterna har därför i förhållande till fastighetsbildningsmyndigheterna en bättre överblick över och en större erfarenhet av frågor som rör ändringar i församlingsindelningen. Hårtill kommer att många av fastighetsregistermyndigheterna har ett helt län som verksamhetsområde. Var och en av dessa myndigheter kan därför antas komma att få en avsevärt större erfarenhet än en fastighetsbildningsmyndighet av ärenden som avser ändring av församlingsgräns i samband med fastighetsbildning.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört förordar jag att fastighetsregistermyndigheten skall besluta i frågor om ändring i församlingsindelningen i samband med fastighetsbildning.

Att, som arbetsgruppen har föreslagit, fastighetsbildningsmyndigheten skall lägga fram förslag till fastighetsregistermyndighetens beslut i frågor om församlingsindelningen är emellertid enligt min mening mindre lämp-

ligt. Som jag nyss har anfört saknar fastighetsbildningsmyndigheten från fastighetsbildningssynpunkt anledning att närmare pröva frågan om vad en fastighetsbildningsåtgärd innebär i församlingshänseende. Det är därför enligt min mening omotiverat att belasta denna myndighet med uppgiften att lämna förslag till fastighetsregistermyndigheten om församlingstillhörighet. Arbetsgruppens förslag bör alltså inte genomföras i denna del.

2.3 Förfarandet hos fastighetsregistermyndigheten m. m.

Arbetsgruppen föreslår en automatiskt verkande lagregel som innebär att församlingsgränsen i flertalet fall kommer att ändras på samma sätt som fastighetsgränsen. I vissa fall måste dock fastighetsregistermyndigheten särskilt bestämma till vilken församling en ny enhet skall höra. Som jag tidigare har berört föreslås vidare att fastighetsregistermyndigheten får besluta att församlingsgränsen skall lämnas orubbad, om det föreligger särskilda skäl.

Till den närmare utformningen av dessa bestämmelser återkommer jag i specialmotiveringen. Vid remissbehandlingen har emellertid flera remissinstanser framhållit att fastighetsregistermyndighetens ställningstagande bör kunna överklagas även om detta innebär att församlingsgränsen enligt den automatiskt verkande regeln ändras på samma sätt som fastighetsgränsen. Arbetsgruppen har inte särskilt behandlat denna fråga.

Jag delar remissinstansenas uppfattning i denna fråga. Fastighetsregistermyndigheten måste alltid ta ställning till om det föreligger särskilda skäl för att lämna församlingsgränsen orubbad. Ett beslut att ändra församlingsgränsen på samma sätt som fastighetsgränsen bör alltså kunna överklagas av den som vill att församlingsgränsen inte skall ändras. En sådan ordning förutsätter att fastighetsregistermyndigheten meddelar ett uttryckligt beslut om församlingsgränsen även när denna skall ändras på samma sätt som fastighetsgränsen. Enligt min mening kommer handläggningen vid fastighetsregistermyndigheten knappast att betungas av kravet på ett uttryckligt beslut i samtliga fall.

Jag förordar på grund av det anförda att fastighetsregistermyndigheten skall meddela ett uttryckligt beslut om församlingsgränsen i samtliga fall och att besluten skall kunna överklagas. Jag återkommer strax till frågan om vem som bör ha rätt att överklaga.

En indelningsändring enligt LÄIF i dess nuvarande lydelse sker i vissa fall (se 1 och 3 §§) automatiskt utan att något beslut därom fattas. I andra fall (se 2 §) sker indelningsändringen genom beslut av fastighetsbildningsmyndigheten under fastighetsbildningsförrättningen men utan att beslutet kan överklagas särskilt. En följd av det sistnämnda är att indelningsändringen kommer att vinna laga kraft samtidigt med fastighetsbildningen. Det är därför naturligt ytt indelningsändringen också får träda i kraft samtidigt med fastighetsbildningen, dvs. den dag då uppgift om fastighetsbildningen

förs in i fastighetsregistret. Att så skall ske är också innebörden i huvudregeln i 6 § LÄIF i dess nuvarande lydelse.

Den angivna huvudregeln är enligt min uppfattning mindre lämplig då det gäller sådana beslut om ändrad församlingsindelning som avses i förevarande förslag. Dessa beslut skall fattas av fastighetsregistermyndigheten och inte av fastighetsbildningsmyndigheten och de skall dessutom, enligt vad jag nyss har förordat, kunna överklagas särskilt.

Följden blir att besluten regelmässigt kommer att vinna laga kraft senare än de fastighetsbildningsbeslut av vilka de är beroende. Den av arbetsgruppen föreslagna huvudregeln, som motsvarar 6 § LÄIF i dess nuvarande lydelse, medför i dessa fall att registreringen av fastighetsbildningen får anstå tills frågan om församlingsgränsen är avgjord. Ikraftträdandet av fastighetsbildningen kommer alltså att fördröjas. Som flera remissinstanser har framhållit innebär en sådan fördröjning påtagliga olägenheter för saksägarna.

Med hänsyn till det nu anförda har jag funnit att ikraftträdandet av en fastighetsbildning, som föranleder en församlingsgränsändring enligt förevarande förslag, bör ske oberoende av när församlingsgränsändringen träder i kraft.

Församlingsgränsändringen bör i sin tur träda i kraft när beslutet om ändringen har vunnit laga kraft. I vissa fall kan det dock vara skäl att skjuta på ikraftträdandet till en senare tidpunkt, t. ex. ett årsskifte. Jag tänker då framför allt på sådana fall där det genom indelningsändringen överförda området är bebott eller är av större omfattning (jfr prop. 1978/79: 157 s. 70). Jag föreslår därför att det ges en möjlighet att i beslutet om indelningsändringen bestämma en senare tidpunkt för ikraftträdandet än den dag då beslutet vinner laga kraft.

Kammarkollegiet är central förvaltningsmyndighet i indelningsfrågor. Jag delar därför arbetsgruppens uppfattning att det är lämpligt att fastighetsregistermyndighetens beslut i indelningsärenden får överklagas hos kammarkollegiet.

Arbetsgruppen har föreslagit en bestämmelse om att talan mot fastighetsregistermyndighetens beslut får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör. I 5 § andra stycket LÄIF i dess nuvarande lydelse finns en motsvarande bestämmelse om talerätt mot länsstyrelsens beslut i ärenden som avses i den paragrafen.

Kammarkollegiet har i sitt remissyttrande föreslagit att enskildas rätt att överklaga i de berörda fallen inte skall begränsas till enbart fastighetsägare.

För egen del ansluter jag mig till kammarkollegiets uppfattning. Inte bara en fastighetsägare utan även t. ex. en hyresgäst kan ju i olika avseenden beröras av ett beslut om ändrad indelning. Då det gäller talan mot fastighetsregistermyndighetens beslut enligt förevarande förslag och talan mot beslut av länsstyrelse enligt 5 § i dess nuvarande lydelse bör därför enligt

min mening talerätt tillkomma inte bara kommun, församling och fastighetsägare utan även annan som beslutet angår. om det har gått honom emot. Denna krets taleberättigade sammanfaller emellertid med den krets som är taleberättigad enligt 11 § förvaltningslagen (1971:290). Särskilda bestämmelser i LÄIF om vilka som har talerätt blir därför i fortsättningen överflödiga.

2.4 Beslut i indelningsfrågor enligt indelningslagen

Jag delar arbetsgruppens uppfattning att nuvarande oöverensstämmelser mellan församlings- och fastighetsindelning får, när det bedöms lämpligt, undanröjas genom indelningsändring enligt indelningslagen.

Enligt 3 kap. 2 § indelningslagen beslutar regeringen om alla större ändringar i församlingsindelningen. Enligt 3 kap. 4 § första stycket får kammarkollegiet besluta om en sådan ändring i församlingsindelningen som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan församlingar. Om de församlingar som närmast berörs av en sådan indelningsändring som avses i 4 § första stycket är anse om denna och ändringen avser församlingar i samma län, får dock enligt samma paragraf andra stycket länsstyrelsen besluta om ändringen. Ansökan resp. anmälan skall dock alltid göras hos kammarkollegiet som i förekommande fall överlämnar ärendet till länsstyrelsen (se KU 1978/79: 40 s. 7 f).

Motsvarande regler gäller enligt 1 kap. indelningslagen för handläggning av frågor om ändring i den kommunala indelningen.

I sitt remissyttrande har statens lantmäteriverk föreslagit att ett fristående indelningsärende enligt indelningslagen normalt bör kunna tas upp av länsstyrelsen utan föregående anmälan till kammarkollegiet. Länsstyrelsen i Östergötlands län har framfört liknande synpunkter.

Inom kommundepartementet handläggs en framställning från länsstyrelsen i Skaraborgs län med samma syfte som nyssnämnda förslag av lantmäteriverket. Framställningen remissbehandlas f. n. Jag anser för egen del att den fortsatta behandlingen av detta ärende bör avvaktas innan ställning tas till om indelningslagens bestämmelser bör ändras eller ej. Jag föreslår alltså inte någon ändring i indelningslagens bestämmelser.

2.5 Kostnaderna för reformen

Förslaget om ändring i församlingsindelningen i samband med fastighetsbildning bör enligt min mening medföra besparingar genom att antalet nya ärenden hos kammarkollegiet och länsstyrelserna om indelningsändring enligt 3 kap. 4 § indelningslagen i fortsättningen kommer att minska. Å andra sidan torde de ökade arbetsuppgifter som läggs på fastighetsregistermyndigheten inte vara av den omfattningen att de påkallar personalförstärkning.

Enligt min uppfattning ryms därför förslaget väl inom ramen för oförändrade resurser.

2.6 Ikraftträdande m. m.

Det är viktigt att fastighetsregistermyndigheterna får en förberedelse tid inför de nya arbetsuppgifter som förevarande förslag medför för dem. Jag föreslår därför att den nya lagstiftningen får träda i kraft först den 1 juli 1982.

Enligt allmänna grundsatser bör nya materiella rättsregler tillämpas endast beträffande sådana förhållanden som har uppkommit efter reglernas ikraftträdande. Om en oöverensstämmelse mellan församlings- och fastighetsindelning har inträtt till följd av en fastighetsbildning som har avslutats först efter den nya lagstiftningens ikraftträdande, blir alltså den nya lagstiftningen utan vidare tillämplig. Enligt min mening är det emellertid från praktisk synpunkt lämpligt att låta den nya lagstiftningen i viss utsträckning bli tillämplig, även om fastighetsbildningen är avslutad när lagstiftningen träder i kraft. Jag tänker härvid på fall då fastighetsbildningen inte har hunnit registreras i fastighetsregistret. Om däremot uppgift om fastighetsbildningen har förts in i fastighetsregistret före lagstiftningens ikraftträdande blir situationen en annan. Enligt min mening bör det inte komma ifråga att nu ålägga fastighetsregistermyndigheten att bringa till stånd överensstämmelse mellan församlingsgräns och fastighetsgräns i alla de fall då under årens lopp oregelbundenheter har uppkommit genom fastighetsbildning över församlingsgräns. En sådan uppgift skulle vara betungande för fastighetsregistermyndigheten utan att med någon högre grad av säkerhet medföra en däremot svarande nytta för det allmänna eller för enskilda.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört föreslår jag en övergångsbestämelse av innebörd att den nya lagstiftningen skall gälla, även om fastighetsbildningen har avslutats men uppgift om den inte har förts in i fastighetsregistret före lagstiftningens ikraftträdande.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970: 991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning,
2. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988).

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*¹.

¹ Bilagan har uteslutits här. Förslagen är likalydande med dem som är fogade till propositionen.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om ändring i kommunal och ekle-siastisk indelning i samband med fastighetsbildning

Arbetsgruppen har föreslagit att lagen i fortsättningen får heta "Lag om ändring i kommun- och församlingsindelning i samband med fastighets-bildning". Enligt min mening föreligger inte tillräckliga skäl för ett sådant namnbyte. Jag anser i stället att lagens rubrik bör behållas oförändrad.

1 och 2 §§ i gällande lydelse utgår från att en samfällighet kan vara belägen inom flera kommuners områden.

Under hänvisning till 4 kap. förordningen (1908: 74) angående jordregis-ter och 6 § fastighetsregisterkungörelsen (1974: 1059) har arbetsgruppen gjort gällande att det i samband med registrering av fastighetsbildning i princip inte kan förekomma samfälligheter belägna i skilda socknar eller i skilda kommuner samt att paragrafernas lydelse därför kan förenklas nå-got.

För egen del kan jag inte biträda arbetsgruppens förslag på denna punkt. Enligt min mening utesluter nämligen inte de av arbetsgruppen åberopade bestämmelserna i jordregisterförordningen och fastighetsregisterkungörel-sen att en samfällighet kan vara belägen inom flera kommuners områden. Även FBL räknar med att en samfällighet kan omfatta mark inom flera kommuner (se 13 kap. 1 § FBL och prop. 1969: 128 s. B 770).

Jag anser alltså att 1 § och 2 § första stycket bör behålla sin nuvarande lydelse.

Av skäl som har anförts i den allmänna motiveringen (se avsnitt 2.2) bör enligt min mening någon ändring inte heller göras i 2 § andra stycket. Detta innebär att fastighetsbildningsmyndigheten även i fortsättningen skall be-sluta om markens kommuntillhörighet vid fastighetsbildning över kom-mungräns.

3 §

Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som änd-ras enligt 1 eller 2 §, ändras församlingsgränsen på samma sätt.

Vid fastighetsbildning över församlingsgräns i andra fall gäller följande:

1. Mark som genom fastighetsreglering överförs till en fastighet eller samfällighet som i sin helhet är belägen inom en annan församling skall i fortsättningen höra till den församlingen.

2. Tillförs en fastighet eller samfällighet som är belägen inom flera församlingar genom fastighetsreglering mark från en annan församling, skall marken höra till en av de först angivna församlingarna.

3. Om en fastighet eller samfällighet bildas av mark från flera försam-lingar, skall den nya enheten höra till en av dessa församlingar.

Ändring av församlingsgräns i de fall som avses i andra stycket sker genom beslut av fastighetsregistermyndigheten. Myndigheten får i dessa fall i stället besluta att församlingsgränsen skall lämnas orubbad, om det föreligger särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur församlingsgräns påverkas av fastighetsbildning.

Ändringen i *första stycket* innebär dels att första meningen har fått en modernare språklig utformning, dels att den nuvarande andra meningen har utgått ("I annat fall påverkas församlingsgräns icke av fastighetsbildning").

Andra stycket innehåller de nya bestämmelserna om ändring av församlingsgräns i andra fall än som avses i första stycket.

Reglerna i stycket ansluter nära till bestämmelserna i 1 och 2 §§ om när ändring av kommungräns skall ske. Vid bestämmelsernas utformning har beaktats att en fastighet kan vara belägen inom flera församlingar.

Andra stycket *första punkten* har i arbetsgruppens lagförslag sin närmaste motsvarighet i 3 § andra stycket a. Som flera remissinstanser, bl. a. fastighetsbildningsutredningen, har påpekat täcker emellertid inte arbetsgruppens förslag det fallet att en fastighetsbildning sker över en församlingsgräns som inte sammanfaller med fastighetsgräns. Antag t. ex. att fastigheterna A och B gränsar till varandra. Parallellt med den gemensamma gränsen löper en församlingsgräns över B, vilket innebär att B blir belägen i två församlingar. A och en del av B ligger i samma församling. Antag att fastighetsbildning genomförs så att A tillförs mark från B utmed den gemensamma fastighetsgränsen. Om marken som tillförs A är belägen på ömse sidor om den församlingsgräns som sträcker sig över B, kommer A efter fastighetsbildningsåtgärden enligt nuvarande bestämmelser att bli belägen i två församlingar.

Enligt min mening är den sistnämnda situationen helt jämförbar med de situationer som regleras i punkten a i arbetsgruppens förslag.

På grund av det anförda har första punkten utformats så att den, i motsats till arbetsgruppens förslag, täcker även det fallet att fastighetsbildning sker över en församlingsgräns som inte sammanfaller med fastighetsgräns.

Antag emellertid vidare – för att anknyta till det nämnda exemplet – att i stället B tillförs mark från A. B har redan före fastighetsbildningsåtgärden mark i skilda församlingar. De olägenheter som kan vara förknippade med detta finns därför redan när den ändrade fastighetsindelningen sker. Enligt fastighetsbildningsutredningens uppfattning finns det även för sistnämnda fall anledning att överväga en ordning som innebär att överensstämmelse åstadkommes mellan församlingsgränsen och fastighetsgränsen.

Jag håller med om att det vid den sistnämnda typen av fall ofta kan vara lämpligt att få till stånd en överensstämmelse mellan församlingsgränsen och fastighetsgränsen. Denna överensstämmelse får emellertid åstadkommas, inte enligt bestämmelserna i förevarande lag utan med tillämpning av indelningslagen. Som jag har framhållit i den allmänna motiveringen (se avsnitt 2.4) ansluter jag mig nämligen till arbetsgruppens uppfattning att nuvarande oöverensstämmelser mellan församlings- och fastighetsindel-

ning får, när det bedöms lämpligt, undanröjas genom indelningsändring enligt indelningslagen.

Andra stycket *andra punkten* saknar motsvarighet i arbetsgruppens lagförslag. Antag emellertid att en fastighet som är belägen i exempelvis tre församlingar tillförs mark genom fastighetsreglering från en fastighet belägen i en fjärde församling. Resultatet av denna fastighetsbildningsåtgärd blir med arbetsgruppens lagförslag att fastigheten blir belägen i fyra församlingar mot tidigare endast tre.

Situationen i det sist beskrivna exemplet är enligt min mening fullt jämförbar med de fall som arbetsgruppen har reglerat under 3 § andra stycket b i sitt lagförslag.

På grund av det nu anförda föreslår jag den i andra punkten intagna bestämmelsen.

I andra stycket *tredje punkten* regleras samma situationer som avses under 3 § andra stycket b i arbetsgruppens lagförslag.

Enligt *tredje stycket första meningen* sker ändring av församlingsgräns i de fall som avses i andra stycket genom beslut av fastighetsregistermyndigheten.

I fråga om skälen för att besluten bör fattas av fastighetsregistermyndigheten hänvisar jag till vad jag har anfört i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2).

Jag har i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3) behandlat frågan om varför även en sådan församlingsgränsändring som avses under andra stycket första punkten påkallar ett formellt beslut.

En sådan ändring av församlingsgräns som avses i första stycket sker enligt gällande rätt automatiskt, utan att något formellt beslut därom fattas. Förevarande förslag innebär inte här någon ändring av gällande rätt.

Enligt tredje stycket *andra meningen* får fastighetsregistermyndigheten i de fall som avses i andra stycket besluta att församlingsgränsen skall lämnas orubbad, om det finns särskilda skäl till det. Ett skäl till att tillämpa denna undantagsregel kan vara ett en ändrad församlingsindelning skulle få betydande ekonomiska konsekvenser för en församling. I detta fall kan det vara lämpligare att frågan om indelningsändring tas upp till prövning enligt indelningslagen. Det blir då möjligt att behandla frågan om ekonomisk reglering mellan de berörda församlingarna.

Det kan vidare komma ifråga att tillämpa undantagsbestämmelsen, om de som bor inom den berörda fastigheten ger till känna att de upplever en särskild anknytning till en viss församling och dess verksamhet.

5 §

Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttagas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun eller församling ej uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas

reglering rörande kommunernas eller församlingarnas inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För undvikande av olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet, som ej beröres av fastighetsbildningen, skall överflyttas till annan kommun eller församling.

Ändringen i paragrafen består i att det nuvarande andra stycket har utgått (''Talan mot länsstyrelsens beslut i fråga som avses i denna paragraf får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör'').

Ändringen innebär att 11 § förvaltningslagen i fortsättningen reglerar vilka som är taleberättigade mot länsstyrelsens beslut.

Skälen för lagändringen har jag redovisat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3).

6 §

Indelningsändring enligt 1–2 §§ och 3 § första stycket träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om ej annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

Ändringen innebär att paragrafen i sakligt hänseende behålls oförändrad.

Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3).

7 §

I ärenden om indelningsändring enligt 3 § andra och tredje styckena skall fastighetsregistermyndigheten ge berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Vid behov skall samråd ske med domkapitlet.

Berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare samt andra som har yttrat sig och som beslutet angår skall utan dröjsmål underrättas om fastighetsregistermyndighetens beslut i sådana ärenden. Beslutet överklagas hos kammarkollegiet genom besvär inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

En indelningsändring enligt 3 § andra stycket träder i kraft den dag beslutet därom vinner laga kraft, om inte annat har bestämts i beslutet.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kommunicering, samråd, underrättelser, överklagande och ikraftträdande då det gäller sådana ärenden som avses i de nya bestämmelserna i 3 § andra och tredje styckena.

Första stycket motsvarar 6 § i arbetsgruppens förslag.

Enligt min mening kan kommunicering underlåtas i de flesta fall då fastighetsbildning över församlingsgräns avser smärre, obebyggda områden.

Andra stycket första meningen innehåller en särskild regel om underrättelse om beslut till dem som normalt kommer i fråga som klagoberättigade.

Underrättelsen kan ske genom ett enkelt skriftligt meddelande eller genom en kopia av beslutet. Delgivning enligt delgivningslagen (1970:428) behöver alltså inte äga rum.

Bestämmelsen i *andra stycket andra meningen* om att fastighetsregistermyndighetens beslut får överklagas hos kammarkollegiet (jfr 7 § i arbetsgruppens förslag) har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3). Av sistnämnda mening framgår vidare att beslutet vinner laga kraft, om det inte har överklagats inom tre veckor från den dag då det meddelades.

Tredje stycket, som motsvarar 9 § i arbetsgruppens förslag, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3).

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Vid fastighetsbildning över församlingsgräns tillämpas de nya bestämmelserna om uppgift om fastighetsbildningen inte har förts in i fastighetsregistret före ikraftträdandet av denna lag. I övrigt gäller äldre bestämmelser.

Övergångsbestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.6).

4.2 Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen

4 kap. 41 §

Föranleder fastighetsbildning *som avses i 3 kap. 11 §* ändring av gräns för kommun eller församling, skall fastighetsbildningsmyndigheten underrätta kommunen eller församlingen om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen eller församlingen skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Den föreliggande skyldigheten för fastighetsbildningsmyndigheten enligt förevarande paragraf att underrätta kommun och församling om pågående fastighetsbildning i vissa fall syftar till att ge dessa menigheter tillfälle att bevaka sina intressen i anslutning till sådan fastighetsbildning som avses i 3 kap. 11 § fastighetsbildningslagen, dvs. fastighetsbildning över kommungräns.

Arbetsgruppens förslag innebär att tillämpningsområdet för förevarande paragraf utvidgas. Enligt det förslaget blir fastighetsbildningsmyndigheten nämligen skyldig att underrätta berörda församlingar även vid fastighetsbildning över församlingsgräns inom en kommun.

Enligt min mening blir emellertid församlingarnas intresse av att få vetskap om gränsdragningar i det sistnämnda fallet tillräckligt tillgodosett genom den av mig föreslagna bestämmelsen i 7 § första stycket LÄIF om kommunikering.

Tillämpningsområdet för förevarande paragraf bör enligt min uppfattning alltså behållas oförändrat. Detta har föranlett mig att föreslå en mindre ändring i lagtexten.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning.
2. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988).

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

KOMMUN-
DEPARTEMENTET

FÖRHÅLLET MELLAN FÖRSAMLINGSINDELNINGEN OCH FASTIGHETS- INDELNINGEN

Promemoria upprättad i
kommundepartementet i oktober 1980

Ds Kn 1980:8

Innehållsförteckning

1. Inledning
  2. Gällande rätt m.m.
  3. Frågans tidigare behandling
  4. Överväganden
  5. Specialmotivering
    - 5.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning
    - 5.2 Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)
- Bilaga 1. Förslag till lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning
- Bilaga 2. Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

1. Inledning

I denna PM behandlas frågan om hur en bättre överensstämmelse mellan församlingsindelning och fastighetsindelning skall kunna åstadkommas vid fastighetsbildning över en församlingsgräns.

Riksdagen antog våren 1979 en ny lagstiftning om ändring i den kommunala indelningen (prop. 1978/79: 157, KU 1978/79:40, rskr 1978/79:363). Den nya lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar bygger på förslag av indelningslagskommittén i betänkandet (SOU 1978:32) Ny indelningslag för kommuner, landstingskommuner och församlingar. Vid lagens tillkomst förut-sattes att frågan om att öka beroendet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen skulle utredas ytterligare. För att inom regeringskansliet göra denna utredning har bildats en arbetsgrupp vars arbete härmed redovisas. I arbetsgruppen har ingått departementsrådet Göran Göransson, kommundepartementet, kammarrådet Marianne Cedermark, kammarkollegiet, avdelningsdirektören Björn Burénius, statens lantmäteriverk, hovrättsassessorn Jan Forsström, justitiedepartementet och departementssekreteraren Gunnar Hermanson, kommundepartementet. Göransson har fungerat som ordförande i arbetsgruppen.

2. Gällande rätt m.m.

I fastighetsbildningslagen (1970:988, FBL) och lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning (LÅIF) finns bestämmelser om förhållandet mellan fastighetsindelningen och indelningen i kommuner och församlingar.

Bestämmelserna reglerar dels förutsättningarna för att fastighetsbildning över gräns för kommun och församling skall få äga rum, dels i vilken mån kommun- och församlingsgränser ändras i samband med sådan fastighetsbildning. Vidare regleras förfarandet i samband med fastighetsbildning över kommun- och församlingsgräns.

Genom 1970 års fastighetsbildningslagstiftning har fastighetsbildning över kommun- och församlingsgränser möjliggjorts i en utsträckning som tidigare saknade motsvarighet. Det har vidare sörjts för att samstämmighet skall råda mellan fastighetsindelning och kommunindelning. Lagstiftningen innebär att fastighetsbildning över kommungränser och församlingsgränser i princip skall få äga rum. Samstämmighet skall råda mellan fastighetsindelning och kommunindelning. Därför skall kommungränserna automatiskt ändras när fastighetsgränserna ändras. En församlingsgräns ändras dock endast om den sammanfaller med kommungräns. Vissa villkor uppställs för att fastighetsbildning över en kommungräns skall få ske. Vidare skall i vissa fall en administrativ prövning av fastighetsbildningens lämplighet från indelningssynpunkt äga rum.

Före tillkomsten av denna lagstiftning kunde gränserna mellan förvaltningsområden (kommuner och församlingar m.m.) vara av två slag. Det vanligaste var att gränserna var beroende av fastighetsgränserna, så att en ändring i fastighetsindelningen automatiskt medförde en motsvarande ändring av förvaltningsområdenas gränser. Emellertid förekom det också gränser för förvaltningsområden som inte på detta sätt var beroende av fastighetsgränser utan som i stället var fastlåsta i visst läge på marken. I fastighetsbildningslagstiftningen fanns ett flertal bestämmelser som omöjliggjorde eller inskränkte möjligheterna till fastighetsbild-

ning över gräns för förvaltningsområde. Sålunda var med något undantag sammanläggning av fastigheter som hörde till skilda socknar eller andra förvaltningsområden inte tillåten. Ägoutbyte eller laga skifte fick endast i vissa fall ske över gräns för förvaltningsområde. Om sådant ägoutbyte eller laga skifte ägde rum över en gräns som inte var beroende av fastighetsindelningen, kunde följden bli att en fastighet kom att få ägor inom olika förvaltningsområden. Om länsstyrelsen i sådana fall fann att hindrande oregelbundenhet i administrativ indelning hade uppkommit genom fastighetsbildningen, skulle den vidta åtgärder för att undanröja oregelbundenheten.

Till grund för den nu gällande regleringen i FBL och LÄIF låg fastighetsbildningskommitténs betänkande (SOU 1963:68) Fastighetsbildning och propositionen med förslag till fastighetsbildningslag (prop. 1969:128) resp. en inom justitiedepartementet upprättad promemoria (Ju 1969:8) och propositionen med förslag till lag om införande av fastighetsbildningslagen m.m. (prop. 1970:144). Beträffande reglernas närmare innehåll kan följande sägas.

I 3 kap. 11 § FBL anges i första stycket de materiella förutsättningarna för att fastighetsbildning som medför ändring av gräns för kommun skall få äga rum. Sådan åtgärd är tillåten endast om den är av väsentlig betydelse för en ändamålsenlig fastighetsindelning eller om den kommunala indelningen blir lämpligare. Med den kommunala indelningen avses indelningen i borgerliga primärkommuner. I andra stycket finns bestämmelser om i vilka fall administrativ prövning skall äga rum. Regeringens eller länsstyrelsens medgivande skall inhämtas, om fastighetsbildningsmyndigheten finner att gränsändringen kan medföra olämplig indelning i förvaltningsområden. Vidare

skall detta alltid ske, om kommun eller församling begär det eller om åtgärden innebär att hel fastighet överförs till annan domkrets för allmän under rätt. När fastighetsbildning är beroende av medgivande enligt andra stycket, skall fastighetsbildningsmyndigheten enligt tredje stycket anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

Enligt föreskrift i 4 kap. 41 § FBL är fastighetsbildningsmyndigheten skyldig att i samtliga fall då fastighetsbildningen föranleder ändring av gräns för kommun eller församling underrätta kommunen eller församlingen om åtgärden och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen eller församlingen skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande enligt 3 kap. 11 §, om inte sådant medgivande ändå skall inhämtas.

I 13 kap. FBL behandlas frågan om fastighetsbildning i syfte att åstadkomma samstämmighet med kommunal indelning i fall då bristande överensstämmelse kan ha uppkommit t.ex. som en följd av en indelningsändring enligt indelningslagen. Bestämmelserna innebär i korthet följande. Om en fastighet har enskild mark på ömse sidor om en kommungräns, skall fastighetsindelningen ändras så att den stämmer överens med den kommunala indelningen. Om en samfällighet består av mark inom olika kommuner, skall sådan ändring ske, om inte de allmänna fastighetsbildningsvillkoren enligt FBL däri genom åsidosätts. Ändringarna skall ske genom fastighetsreglering eller avstyckning. Det ankommer på länsstyrelsen att ta initiativ till sådan fastighetsbildning.

Det finns inte några motsvarande regler om att fastighetsindelningen också skall anpassas efter församlingsindelningen. I prop. 1969:128 med förslag till fastighetsbildningslag uttalade föredragande departementsche-

fen (s. B 767-768) att en sådan ordning skulle kunna leda till en splittring av fastighetsbeståndet och motverka det pågående rationaliseringsarbetet inom jordbruket och skogsbruket. Dessa olägenheter ansåg departementschefen väga betydligt tyngre än de nackdelar som den bristande överensstämmelsen mellan ifrågavarande indelningsformer för med sig.

I 1 och 2 §§ LÄIF fastslås principen att kommungräns är beroende av fastighetsgräns. Enligt 1 § skall mark som genom fastighetsreglering överförs till fastighet inom annan kommun i fortsättningen höra till den kommunen. Detsamma gäller när mark överförs till samfällighet som i sin helhet är belägen inom annan kommun. Tillförs samfällighet som är belägen inom flera kommuner genom fastighetsreglering mark från annan kommun, skall enligt 2 § fastighetsbildningsmyndigheten bestämma att marken skall höra till en av de först angivna kommunerna. Om fastighet eller samfällighet bildas av mark från flera kommuner, skall fastighetsbildningsmyndigheten bestämma till vilken av kommunerna den nya enheten skall höra.

I departementspromemorian som låg till grund för LÄIF framhölls att samordning borde ske med reglerna i 13 kap. FBL, som syftar till att anpassa fastighetsindelningen efter den kommunala indelningen. Enligt dessa skall såsom tidigare nämnts fastighetsindelningen alltid ändras om en fastighet har enskild mark på båda sidor om en kommungräns, medan en samfällighet kan få förbli belägen inom flera kommuners områden. När det gällde att till lagtext överföra principen om att kommungränsen skulle vara direkt beroende av fastighetsindelningen hade man sålunda att utgå från att en fastighets enskilda mark före den aktuella fastighetsbildningsåtgärden i sin helhet var belägen inom samma kom-

mun. I fråga om en samfällighet hade man att räkna med att den kunde delas av en kommungräns. Med dessa utgångspunkter har de olika situationer då fastighetsbildning skall leda till ändrad kommunindelning i promemorian beskrivits på följande sätt.

1. Fastighet eller sådan samfällighet som i sin helhet är belägen inom en kommun tillförs genom fastighetsreglering mark från annan kommun.
2. Genom fastighetsreglering får samfällighet som ligger inom flera kommuners områden mark från annan kommun.
3. Från samfällighet som nyss nämnts avstyckas mark som delas av kommungräns för att bilda särskild fastighet.
4. Fastighet bildas genom sammanläggning av mark från flera kommuner.
5. Av mark från flera kommuner bildas samfällighet genom fastighetsreglering.

I fall 1 uppnådde man enligt promemorian överensstämmelse mellan fastighetsindelningen och den kommunala indelningen genom en regel som innebär att den överflyttade marken i fortsättningen skall höra till samma kommun som den fastighet eller samfällighet som tillförts marken (1 §).

I fallen 2-5 var det inte möjligt att åstadkomma en liknande automatiskt verkande reglering. I fall 2 borde principen om kommungränsens beroende av fastighetsgräns enligt promemorian leda till att den överförda marken hänfördes till någon av de kommuner inom vilkas områden samfälligheten var belägen. I fallen 3-5 bor-

de samma grundsats föranleda att den nybildade fastigheten eller samfälligheten skulle höra till en av de kommuner varifrån mark hämtats. I inget av de nu berörda fallen var det möjligt att i en lagbestämmelse direkt reglera frågan om kommuntillhörigheten. Det har därför enligt promemorian överlämnats åt fastighetsbildningsmyndigheten att efter bedömande av omständigheterna i varje särskilt fall besluta i frågan (2 §).

Att närmare ange de omständigheter som borde beaktas vid prövningen av frågan om kommuntillhörigheten var enligt promemorian vanskligt. I fall 2 skulle den överförda markens belägenhet oftast få tillmätas avgörande betydelse. I fallen 3-5 skulle hänsyn böra tas till storleken och värdet av de olika områden som skulle ingå i den nybildade fastigheten eller samfälligheten. Också andra faktorer borde emellertid beaktas, exempelvis om något av områdena skulle vara bebott. Riktmärket borde i samtliga situationer vara att åstadkomma en så lämplig kommunindelning som möjligt. Det framhölls dock att fastighetsbildningsmyndighetens handlingsmöjligheter var beskurna och att man inte alltid kunde räkna med att på detta sätt få till stånd en godtagbar kommunindelning. Huvudsyftet med reglerna i 1 och 2 §§ skulle ju vara att fastslå principen om kommungränsens beroende av fastighetsgräns. Intresset av en ändamålsenlig kommunindelning skulle tillgodoses främst genom bestämmelserna om administrativ prövning av fastighetsbildningsfrågan i 3 kap. 11 § FBL och 4-6 §§ LÄIF.

I 3 § LÄIF regleras i vad mån också församlingsgräns skall vara beroende av fastighetsgräns. Där föreskrivs att en församlingsgräns påverkas av fastighetsbildning endast om den sammanfaller med en

kommungräns som ändras vid fastighetsbildningen. När fastighetsbildning sker över en annan församlingsgräns, kan alltså en fastighet komma att bli belägen inom flera församlingars område.

I promemorian hänvisades till att man vid utformningen av bestämmelserna i 13 kap. FBL såsom tidigare nämnts inte ansett det vara möjligt att kräva att fastighetsindelningen skall anpassas efter sådana ändringar i församlingsindelningen som grundar sig på administrativa beslut. Någon fullständig överensstämmelse mellan dessa olika slag av indelningar skulle följaktligen inte komma att föreligga. Redan på grund härav framstod det enligt promemorian som mindre angeläget att fordra att församlingsindelningen alltid skulle ändras, om fastighetsbildningen berörde flera församlingars områden. Inte heller eljest ansågs några tvingande skäl kunna anföras till stöd för en sådan ordning. Möjligen kunde det anföras att folkbokföringen försvårades genom den bristande överensstämmelsen mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen. Olägenheterna härav ansågs dock vara av begränsad räckvidd och väga lätt i förhållande till de svårigheter som skulle uppstå för fastighetsbildningen, om församlingsgränserna gjordes beroende av fastighetsgränserna. På grund härav borde enligt promemorian församlingsgräns i princip inte påverkas av fastighetsbildning. Emellertid borde ett undantag göras från denna regel. I de fall då församlingsgräns sammanföll med kommungräns krävde nämligen intresset av ordning och reda i indelningshänseende att församlingsgränsen ändrades, om kommungränsen ändrades genom fastighetsbildning.

Kammarkollegiet kritiserade i sitt remissyttrande förslaget i denna del och förordade att församlingsgräns helt skulle jämföras med kommungräns. Enligt kollegiets mening skulle olägenheterna av att fastighetsgränser och församlingsgränser inte stämde överens komma att bli väsentliga inte bara i fråga om indelningen i valkretsar och valdistrikt utan också för taxerings- och folkbokföringsmyndigheterna liksom för vederbörande fastighetsägare. Kollegiet framhöll att många av de indelningsärenden som hittills handlagts hade haft till syfte just att undanröja bristande överensstämmelse mellan fastighetsgräns och församlingsgräns.

Departementschefen (prop. 1970:144 s.96) ansåg emellertid att kammarkollegiet överbetonat de olägenheter som en bristande överensstämmelse mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen kunde medföra. En sådan reglering som kammarkollegiet förordat skulle vidare förutsätta en komplettering av bestämmelsen i 3 kap. 11 § FBL så att samma hänsyn skulle tas till församlingsgräns som till kommungräns. Vidare skulle enligt departementschefen en ändring behöva göras av reglerna i 13 kap. FBL så att fastighetsindelningen skulle anpassas även till ändringar i församlingsindelningen. Att en sådan ordning skulle verka tyngande på fastighetsbildningsverksamheten och även kunna motverka en lämplig fastighetsindelning ansåg departementschefen ligga i öppen dag.

Hos kammarkollegiet har under de senaste åren anhängiggjorts ett flertal ärenden om ändring i församlingsindelningen, vilka haft sin grund i oregelbundenheter som uppkommit genom fastighetsbildning

över församlingsgräns. Ärendena har i de flesta fall uppkommit genom anmälan av länsstyrelsen. Några ärenden har väckts av en kommun eller församling.

4 § LÄIF innehåller bestämmelser om handläggningen av ärenden om medgivande till fastighetsbildning enligt 3 kap. 11 § FBL samt om beslutanderätten i sådana ärenden. I paragrafens första stycke föreskrivs att länsstyrelsen skall verkställa behövlig utredning i dessa ärenden. Beträffande beslutanderätten gäller enligt andra stycket som huvudregel att ärendet skall avgöras av länsstyrelsen. Innehåller fastighetsbildningen ändring av länsgräns eller föreligger eljest särskilda skäl skall länsstyrelsen dock underställa ärendet regeringens prövning.

5 § LÄIF innehåller dels vissa riktlinjer för den administrativa prövningen av fastighetsbildningsfrågan, dels regler om besvär över länsstyrelsens beslut i sådana ärenden. Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun eller församling inte uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas reglering rörande kommunernas eller församlingarnas inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För att undvika olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet som inte berörs av fastighetsbildningen skall överflyttas till annan kommun eller församling. Talan mot beslut i fråga som avses i paragrafen får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör.

I 6 § LÅIF regleras tidpunkten för ikraftträdandet av indelningsändring som sker enligt bestämmelserna i lagen. Sådan indelningsändring träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om inte annat bestäms i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

3. Frågans tidigare behandling

Indelningslagskommittén behandlade i sitt betänkande även vissa frågor om ändring i kommunal och kyrklig indelning i samband med fastighetsbildning. Bl.a. tog kommittén upp ett förslag om att öka beroendet mellan församlingsgränser och fastighetsindelning. Under utredningsarbetets gång inhämtade kommittén upplysningar och synpunkter i bl.a. denna fråga från lantmäteriverket (LMV). I skrivelse den 19 oktober 1977 anförde verket följande.

I förarbetena till gällande lagstiftning om fastighetsbildning och församlingsindelning som trädde i kraft år 1972, uttalades bl.a. att man inte ansåg det möjligt att kräva att fastighetsindelningen skulle anpassas efter ändringar i församlingsindelningen och att en ordning som innebar att församlingsgränser skulle göras beroende av fastighetsgränser på samma sätt som kommungränser skulle verka tyngande på fastighetsbildningsverksamheten och även kunna motverka en lämplig fastighetsindelning (prop. 1969:128 s. B 184-188, 763-776, 1106-1107, 1158-1159, prop. 1970: 144 s. 86-102).

Också fastighetsregisterutredningen hade i sitt betänkande behandlat denna fråga och därvid framhållit att ett upprätthållande av samband mellan fastighetsindelning och församlingsindelning på samma sätt som i fråga om kommunal indelning skulle medföra påtagliga olägenheter (SOU 1966:63 s.147-148).

Enligt de uppgifter som inhämtats från fastighetsregistermyndigheterna har fastighetsbildning över församlingsgränser skett i närmare 900 fall sedan 1972-01-01.

Fastighetsbildning som innefattar avvikelse från gällande församlingsindelning är alltså en betydligt vanligare situation än fastighetsbildning som avviker från den före åtgärden gällande kommunindelningen. En del av bakgrunden till detta är att samhällen och bebyggelsegrupper inte sällan har utvecklat sig helt oberoende av hur församlingsgränserna går. Vidare kan jord- och skogsbrukets storleksrationalisering ge anledning till sammanläggning eller fastighetsreglering över församlingsgräns.

Inom LMV ajourhålls fortlöpande indelningen i församlingar och kyrkobokföringsdistrikt. Denna ajourhållning görs grafiskt med anknytning till topografisk och ekonomisk karta. Ajourhållningen behövs för framställningen av topografiska kartan och översiktskartans indelningsversion samt för fortlöpande arealredovisning till SCB, vilken grundar sig på församlingsredovisning i ekonomiska kartans skala.

Fastighetsregistermyndigheterna redovisar och ajourhåller sedan länge församlingsindelningen på stadsregisterkartan till stadsregistret. Däremot har till helt nyligen någon särskild redovisning av församlingsindelningen inte funnits på registerkartan till jordregistret (dvs. fastighetskartan, bestående av ett med avseende på fastighetsindelningen ajourhållet exemplar av ekonomiska kartan). Till följd av anvisningar som LMV meddelat 1977-07-12 skall emellertid numera också församlingsindelningen redovisas på fastighetskartan. I det nya fastighetsregistret, som hittills endast införts i Uppsala län, skall församlingsindelningen även i fortsättningen redovisas på registerkartan till följd av föreskrift i fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059).

De avvikelser mellan fastighetsindelning och församlingsindelning som uppkommer till följd av nuvarande regler innebär i flera avseenden olägenheter. Avvikelserna är, framförallt när det gäller små avvikelser, klart tyngande i redovisningshänseende och ger inte sällan upphov till osäkerhet och förfrågningar till LMV eller fastighetsregistermyndigheterna från olika myndigheter och institutioner. Olägenheter för folkbokföringen kan uppkomma, exempelvis då bostadsfastigheter bildats av mark från skilda för-

samlingar utan att församlingsindelningen samtidigt anpassats till fastighetsindelningen. Fastigheter med enskild mark i skilda församlingar skall vidare redovisas på dubbla upplägg i fastighetslängden med åtföljande olägenheter för skattemyndigheten och fastighetsägarna.

En övergång till ett system där församlingsindelningen följer fastighetsindelningen skulle innebära stora fördelar i de nu berörda avseendena.

Om ett beroende mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen införs kan emellertid även icke önskvärda effekter uppstå. Dessa kan bli mer eller mindre besvärande beroende på hur en eventuell ändring utformas.

Fastighetsbildning som berör kommungräns är med hänsyn till intresset av stabilitet och ändamålsenlighet i indelningen i förvaltningsområden förknippad med vissa villkor (3 kap. 11 § FBL). Av de skäl som anfördes vid tillkomsten av den nuvarande lagstiftningen bör införande av liknande restriktioner inte komma i fråga när det gäller fastighetsbildning som berör församlingsgräns.

En ordning som innebär att församlingsgräns automatiskt skall följa ändringar i därmed sammanfallande fastighetsgräns utan att möjligheterna till fastighetsbildning begränsas kan emellertid vissa fall medföra olägenheter för församlingsindelningen. På sikt kan oacceptabla oregelbundenheter eller storleksförändringar uppstå. Om bebyggda områden överförs kan enskilda personer tvingas byta församlingstillhörighet vilket kan medföra olägenhet. Sådana negativa effekter kan åtgärdas genom administrativa indelningsändringar men en mer tillfredsställande lösning vore att om oacceptabla olägenheter skulle uppstå låta en eljest regelmässig följsamhet frångås varvid församlingsgränsen får ligga kvar i befintlig sträckning. Beslut om sådant undantag skulle förslagsvis kunna fattas i samband med förrättingens registrering sedan berörda församlingar hörts.

Den ordning som nu skisserats skulle innebära övervägande fördelar jämfört med nuvarande regler. Man skulle få automatisk överensstäm-

melse mellan fastighetsindelning och församlingsindelning i flertalet fall. Detta innebär en smidig anpassning framför allt i de många fall när ändringarna är små och av ringa betydelse för församlingarna. Samtidigt skulle man få möjlighet att behålla församlingsindelningen orubbad i fall då skäl för detta finns.

När det gäller frågan i vilken utsträckning fastighetsindelningen i efterhand bör anpassas till församlingsindelningen vid ändringar i denna får LMV redovisa följande synpunkter.

Det enklaste och från LMVs utgångspunkter mest ändamålsenliga är självfallet att man vid ändring av församlingsgräns i möjligaste mån följer fastighetsindelningen. I sådana fall innebär ändringen att hela fastigheter byter församlingstillhörighet, och några fastighetsbildningsåtgärder behövs inte.

Såvitt LMV kan bedöma kan det inte behöva bli särskilt vanligt att församlingsindelningen måste ändras på sätt som inte ansluter sig till fastighetsindelningen. Om man för dessa fall skulle föreskriva att fastighetsbildning för anpassning till församlingsindelningen skall ske enligt i huvudsak samma regler som gäller i fråga om anpassning till kommungräns (13 kap. 1 § FBL) skulle i vissa fall helt oacceptabla olägenheter uppkomma. --- LMV vill i stället närmast förordna den lösningen att man helt avstår från särskilda lagregler om anpassning av fastighetsindelningen till ändrad församlingsindelning. En sådan lösning skulle vara enklast och ge minsta kostnaderna samtidigt som olägenheterna synes bli begränsade.

När det gäller avvikelser som har uppkommit till följd av fastighetsbildningsåtgärder under tiden sedan år 1972 eller över huvud taget i det förgångna bör det uppenbarligen inte komma i fråga att föreskriva att fastighetsindelningen åter skall anpassas till församlingsindelningen. Det är beträffande dessa avvikelser mest ändamålsenligt att om möjligt anpassa församlingsindelningen till fastighetsindelningen eller, om detta inte är möjligt, att låta avvikelserna stå kvar.

Sammanfattningsvis skulle ett system som innebär att församlingsindelningen i flertalet

fall automatiskt följer fastighetsindelningen innebära stora fördelar från de synpunkter som LMV överblickar. Det förutsätts därvid att systemet inte innefattar restriktioner för fastighetsbildningsverksamheten. När det gäller frågan vilka bestämmelser som bör gälla i de fall då församlingsindelningen ändras genom särskilt beslut är det i första hand önskvärt att ändringen i församlingsindelningen i möjligaste mån anpassas till fastighetsindelningen. I andra hand uppkommer frågan i vilken utsträckning man skall kräva att fastighetsindelningen i efterhand anpassas till redan gjorda eller framdeles skeende ändringar i församlingsindelningen. Det bör i detta avseende inte komma i fråga att ställa upp samma stränga krav på anpassning som gäller i förhållande till kommungräns enligt 13 kap. FBL. LMV vill i stället närmast förorda att bestämmelserna i detta kapitel över huvud taget inte görs tillämpliga.

Indelningslagskommittén föreslog inga ändringar i lagstiftningen om sambandet mellan fastighetsindelningen och den kommunala indelningen. I fråga om förhållandet mellan fastighetsgränser och församlingsgränser anförde kommittén följande.

Enligt 3 § LÄIF påverkas församlingsgräns av fastighetsbildning endast om den sammanfaller med kommungräns som ändras vid fastighetsbildningen. När fastighetsbildning sker över annan församlingsgräns så att denna kommer att skära fastighetsgräns, uppstår bristande överensstämmelse mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen. Fastighet kan alltså till följd av sådan fastighetsbildning bli belägen inom flera församlingars områden. Fastighetsbildning över församlingsgräns, som inte samtidigt utgjorde kommungräns, har skett i omkring 900 fall sedan tillkomsten av LÄIF. I alla dessa fall uppkom alltså en oöverensstämmelse mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen.

En fastighets belägenhet över församlingsgräns kan medföra olägenheter av olika slag. särskilt om fastigheten är bebodd. Bl.a. när det gäller folkbokföring, taxering och upprättande av

röstlängd är det viktigt att osäkerhet inte råder om i vilken församling en person är bosatt. Även för fastighetsredovisningen synes den nuvarande ordningen medföra vissa problem. Fastighetsregistermyndigheterna tyngs bl.a. av förfrågningar om i vilken församling olika delar av fastigheter är belägna. Sådana förfrågningar leder ibland till att myndigheten tvingas göra omfattande undersökningar.

De fall av bristande överensstämmelse mellan fastighetsindelning och församlingsindelning, som uppkommit till följd av den nuvarande ordningen, har lett till en inte obetydlig ökning av antalet ärenden om ändring i församlingsindelningen enligt KIL.¹ Det har alltså i dessa fall blivit en fråga för regeringen att återställa överensstämmelsen i indelningen. Ett betydande antal oregelbundenheter finns dock kvar.

Lantmäteriverket har i sitt yttrande till kommittén uttalat sig för en ordning där församlingsindelningen normalt följer ändringar i fastighetsindelningen. Det förutsätts därvid att systemet inte innefattar sådana restriktioner för fastighetsbildningsverksamheten som enligt 3 kap. 11 § FBL gäller beträffande fastighetsbildning över kommungräns. Vidare anser verket att det inte bör komma i fråga att ställa upp samma stränga krav på anpassning av fastighetsindelningen till församlingsindelningen som gäller i förhållande till kommunindelningen enligt 13 kap. FBL. Lantmäteriverket förordar i stället att bestämmelserna i detta kapitel över huvud taget inte görs tillämpliga på församlingsgräns.

Även kommittén anser att det finns starka skäl för att öka beroendet mellan församlingsindelning och fastighetsindelning. När föredragande departementschefen i samband med tillkomsten av FBL och LÅIF avvisade tanken på ett sådant beroende, utgick han dels från att samma restriktioner skulle behöva gälla för fastighetsbildning över församlingsgräns som över kommungräns, dels från att bestämmelserna i 13 kap. FBL om anpassning av fastighetsindelningen till kommunindelningen skulle behöva göras tillämpliga på församlingsindelningen. Att en sådan ordning skulle verka tyngande på fastighetsbildningsverksamheten och även kunna hindra önskvärda ratio-

¹ Lagen (1919:293) om ändring i kommunal och ecklesiastisk indelning.

naliseringsåtgärder är uppenbart. Om däremot såsom lantmäteriverket har föreslagit några restriktioner för fastighetsbildningen över församlingsgräns inte uppställs och bestämmelserna i 13 kap. FBL inte görs tillämpliga på församlingsgränser, skulle några olägenheter från fastighetsbildningssynpunkt av att församlingsgränser görs beroende av fastighetsindelningen knappast kunna uppkomma. En ordning som innebär att församlingsgräns automatiskt skall följa ändringar i därmed sammanfallande fastighetsgräns utan att möjligheterna till fastighetsbildning begränsas kan emellertid såsom lantmäteriverket påpekat medföra oacceptabla förändringar i församlingsindelningen. Det måste därför finnas möjlighet att bestämma att församlingsgränsen inte skall ändras. En tänkbar lösning är enligt kommitténs mening att genom ändring i 3 § LÄLF låta fastighetsbildningsmyndigheten få besluta om sådan anpassning av församlingsgränsen till de nya fastighetsgränserna som behövs för att undvika olämplig indelning. Det skulle således bli fråga om en prövning i varje särskilt fall om församlingsgränsen skall anpassas till den ändrade fastighetsindelningen. Om den ändring i församlingsindelningen som skulle föranledas av fastighetsbildningen avser obebott område, bör sådan anpassning regelmässigt ske. Genom ändring i 3 kap. 11 § andra stycket FBL kan möjlighet till administrativ prövning av indelningsfrågan införas på motsvarande sätt som när kommungräns ändras. Härigenom skulle församlingarna ges tillfälle att påkalla särskild prövning av indelningsändringens lämplighet.

Kommittén har dock stannat för att inte lägga fram förslag om sådana ändringar i FBL och LÄLF. Anledningen härtill är främst det förslag till ändrade relationer mellan staten och svenska kyrkan som deltagarna i statkyrka-överläggningarna framlagt i betänkandet (SOU 1978:1-3) Stat-kyrka. Såsom framgår av kommitténs redogörelse i kapitel 11 utgår förslaget från att församlingsindelningen i riket blir en inomkyrklig angelägenhet. Nuvarande lagreglering av ändringar i församlingsindelningen kommer att upphävas om relationsändringen genomförs. Reformen avses bli genomförd vid årsskiftet 1983-1984. Mot den bakgrunden har kommittén inte funnit lämpligt att nu föreslå att församlingsindelningens beroende av fastighetsindelningen ökas. Om

relationsändringen inte genomförs eller skulle dra ut på tiden, vill kommittén dock förorda ett sådant ökat beroende i huvudsak på det sätt som nyss skisserats. Det bör dock understrykas att kommittén inte har haft möjlighet att fullständigt utreda konsekvenserna av en sådan ordning.

Kommittén får i detta sammanhang också hänvisa till sitt förslag i kapitel 7 om decentralisering av beslutanderätten i vissa smärre indelningsärenden från regeringen till kammarkollegiet. Förslaget innebär bl.a. att beslut om indelningsändring för att undanröja fall av bristande överensstämmelse mellan fastighetsindelning och församlingsindelning, som nu måste meddelas av regeringen, får fattas av kammarkollegiet. Regeringen avlastas alltså dessa ärenden. Handläggningen förenklas, vilket bör leda till att handläggningstiden förkortas.

Vid remissbehandlingen av kommitténs betänkande väckte frågan om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen stort intresse. Till de remissinstanser som uppehöll sig närmare vid denna fråga hör bl.a. statiska centralbyrån, kammarkollegiet, riksskatteverket, statens lantmäteriverk, 16 länsstyrelser, domkapitlen i Växjö och Luleå samt Eksjö, Helsingborgs, Sundsvalls och Umeå kommuner, Bergsjö, Bäve, Alnö, Frösa och Jörns församlingar, Uppsala kyrkliga samfällighet och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund. De instämde allmänt i att det fanns starka skäl för att öka beroendet mellan församlingsindelning och fastighetsindelning och beklagade därför att kommittén inte lagt fram något förslag om ändringar i fastighetsbildningslagstiftningen.

Att de nuvarande förhållandena medför betydande olägheter vitsordades av flera remissinstanser. Enligt statistiska centralbyrån uppstod det problem när det gäller arealredovisning på församlingsnivå. Riksskatteverket uppgav att avsaknaden av bestämmelser om ändring

av församlingsgräns vid fastighetsbildning över församlingsgräns som inte samtidigt utgör kommungräns orsakat mycket extra arbete hos flera myndigheter. Bl.a. måste lokal skattemyndighet i särskild ordning utreda församlingstillhörigheten för personer bosatta på sådan fastighet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uppgav att fastighetsbildning över församlingsgräns som inte samtidigt utgjort kommungräns hade skett i 154 fall i Malmöhus län sedan 1972, då nu gällande bestämmelser infördes. Länsstyrelsen vitsordade att betydande olägenheter uppstått vid folkbokföring, taxering, upprättande av röstlängd, vid förfrågningar hos fastighetsregistermyndighet och vid registreringen av fastighetsbildningen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ansåg att rådande regelsystem var olämpligt. Reglerna hade inneburit ett trettiotal avvikelser mellan församlings- och fastighetsgräns sedan den 1 januari 1972 inom länet. Avvikelserna hade gett upphov till oklarheter i olika sammanhang, t.ex. på registerkarta, vid folkbokföring, vid fastighetstaxering och vid beskattning. Liknande synpunkter framfördes också av bl.a. länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Kalmar och Skaraborgs län samt Helsingborgs och Umeå kommuner.

Flera remissinstanser ansåg att förslaget om ändrade relationer mellan staten och svenska kyrkan inte borde hindra att fastighetsbildningslagstiftningen snarast möjligt ändras så att församlingsindelningens beroende av fastighetsindelningen ökas. I den riktningen uttalade sig bl.a. kammarkollegiet, länsstyrelserna i Kronobergs, Gotlands och Skaraborgs län, Bäve församling, Uppsala kyrkliga samfällighet och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund. Statens lantmäteriverk framhöll att de nuvarande olägenheterna är så besväran-

de att en ändring snarast möjligt är starkt motiverad. Om frekvensen av fastighetsbildning över församlingsgräns blir ungefär densamma under perioden 1978 - 1983 som under 1972 - 1977 kommer, enligt lantmäteriverket, ytterligare ca 1 000 avvikelser mellan fastighetsgräns och församlingsgräns att ha uppkommit redan före den tidigaste tidpunkt då en eventuell ny församlingslagstiftning kan komma till stånd.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ansåg att den av kommittén skisserade lösningen var en lämplig utväg. Den innebär att fastighetsbildningsmyndigheten får besluta om sådan anpassning av församlingsgränsen till de nya fastighetsgränserna som behövs för att undvika olämplig indelning. Det skulle således bli fråga om en prövning i varje särskilt fall. Om ändringen avser obehott område bör sådan anpassning regelmässigt ske. Till denna lösning anslöt sig också bl.a. riksskatteverket och länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kristianstads och Västmanlands län.

Statens lantmäteriverk föreslog däremot att som huvudregel skall gälla att församlingsindelningen automatiskt följer ändringar i fastighetsindelningen. I de fall detta skulle medföra olägenhet borde man kunna besluta om undantag. Denna uppgift skulle t.ex. kunna läggas på fastighetsregistermyndigheten. Den myndigheten kan nämligen med hjälp av registerkartan ruttmässigt följa i vilka fall församlingsgräns över huvud taget berörs av fastighetsbildningsåtgärd. Lantmäteriverket påpekade att av de ca 900 fall av fastighetsbildning över församlingsgräns som skett under perioden 1972 - 1977 avsåg ca 800 obebyggda områden. Det övervägande antalet fall utgjordes alltså av sådana där enligt kommitténs mening en anpassning av församlingsindelningen till fastighetsindelningen regelmässigt borde ske.

I huvudsak samma lösning förordades också av bl.a. länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Örebro, Gävleborgs och Västernorrlands län.

Enligt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län borde en klar och entydig regel införas för såväl kommun- som församlingsgränser. Denna regel borde innehålla att gränserna skall justeras vid förändrad fastighetsbildning. Lämpliga undantagsregler borde kunna formuleras.

Också kammarkollegiet ansåg att församlingsgräns automatiskt borde följa ändring i fastighetsindelningen. Hur man skall lösa problemet med att olämplig församlingsindelning då eventuellt kan uppstå borde man emellertid enligt kammarkollegiets mening utreda närmare. Eventuellt kunde kollegiet tänka sig den lösningen att möjlighet till administrativ prövning av indelningsfrågan infördes. Om alltså fastighetsbildningsmyndighet eller berörd församling finner att en av fastighetsbildning föranledd ändring av församlingsgräns skulle medföra olämplig församlingsindelning, skall särskilt prövas om församlingsgränsen skall ändras eller ej. Sådan prövning skulle lämpligen kunna verkställas av kammarkollegiet.

I propositionen med förslag till ny indelningslag (prop. 1978/79:157) uttalade föredragande departementschefen följande.

Även jag anser att den nuvarande regleringen av förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen är otillfredsställande. Vad som framkommit vid remissbehandlingen visar att det finns ett klart behov av att i ökad utsträckning låta församlingsgränserna följa fastighetsgränserna. Enligt min mening saknas det emellertid en tillräckligt allsidig och utförlig belysning av hur frågan om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen bör lösas. Jag är därför inte beredd att

f.n. lägga fram något förslag i frågan En närmare utredning bör göras med utgångspunkt från de två alternativa lösningar som förslagits. Jag har i denna fråga samråd med chefen för justitiedepartementet.

Riksdagen hade intet att erinra mot detta uttalande (KU 1978/79:40, rskr 1978/79:363).

4. Överväganden

I det nyss citerade uttalandet i prop. 1978/79:157 konstaterar föredraganden att den nuvarande regleringen av förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen var otillfredsställande och att det fanns ett klart behov av att i ökad utsträckning låta församlingsgränserna följa fastighetsgränserna. Under arbetsgruppens arbete har inte framkommit något som talar emot den uppfattning som departementschefen sålunda gett uttryck för. Det får därför enligt arbetsgruppens mening anses klarlagt att bristande överensstämmelse mellan församlings- och fastighetsindelningen vållar olägenheter såväl för fastighetsägare som för myndigheterna. För myndigheterna uppstår olägenheter bl.a. vid fastighetsredovisning, taxering, folkbokföring samt indelning i valkretsar och valdistrikt.

Arbetsgruppen har haft att överväga olika alternativ för att åstadkomma ett ökat beroende mellan församlings- och fastighetsindelningen. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har föreslagits dels att beslut om anpassning av församlingsgränser till ändrad fastighetsindelning skall fattas i varje särskilt fall i samband med fastighetsbildningen, dels att som huvudregel skall gälla att församlingsindelningen automatiskt följer ändringar i fastighetsindelningen.

Enligt arbetsgruppens mening bör sådana ändringar göras i LÄIF att man i flertalet fall av fastighetsbildning över församlingsgräns kan justera gränsen i överensstämmelse med fastighetsgränsen och sålunda även registerområdesgränsen, så att överensstämmelse mellan olika indelningsenheter kommer att råda. Detta syfte uppnås enligt gruppens mening bäst genom att införa regler som så långt möjligt innebär att församlingsgränsen automatiskt ändras, när fastighetsbildning annars skulle leda till att fastighetsgräns (och som regel registerområdesgräns) och församlingsgräns kom att avvika från varandra. För att inte tynga fastighetsbildningsverksamheten bör några restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns inte uppställas. Av samma skäl bör inte heller bestämmelserna i 13 kap. FBL om fastighetsbildning för samordning med kommunal indelning göras tillämpliga på församlingsgränser.

Nuvarande bestämmelse i 3 § LÄIF om automatisk ändring, när församlingsgräns sammanfaller med kommungräns som ändras till följd av fastighetsbildning, bör behållas. Också i andra fall då fastighetsbildning sker över församlingsgräns bör så långt möjligt automatiskt verkande regler finnas. I det övervägande antalet fall rör det sig om obebyggda fastigheter och marköverföringen sker som regel genom fastighetsreglering. I dessa fall bör som huvudregel kunna gälla att församlingsgränsen ändras på samma sätt som fastighetsgränsen.

Om en ny fastighet eller samfällighet bildas av mark från flera församlingar, är det däremot inte möjligt att genom en automatiskt verkande lagregel bestämma till vilken församling den nya enheten skall höra.

En prövning bör i stället ske i varje särskilt fall. Hänsyn bör därvid tas bl.a. till storleken och värdet av de olika områdena. Belägenheten av eventuella bostadshus bör också beaktas. Riktmärket bör vara att åstadkomma en så lämplig församlingsindelning som möjligt.

I vissa sällsynta situationer kan en ändring av församlingsgränsen i enlighet med de regler som nu skisserats medföra sådana olägenheter att den inte bör genomföras. En från kyrklig synpunkt klart olämplig församlingsindelning kan t.ex. i något fall bli följden. Det bör därför enligt arbetsgruppens mening finnas en undantagsregel som gör det möjligt att medge att sådan församlingsgräns som inte sammanfaller med kommungräns skall lämnas orubbad, om det finns särskilda skäl till det.

Arbetsgruppen har övervägt frågan om vilken myndighet som skall besluta i frågor om ändring i församlingsindelningen i samband med fastighetsbildning. Indelningslagskommittén föreslog i sitt betänkande att sådana beslut skulle fattas av fastighetsbildningsmyndigheten medan lantmäteriverket i sitt remissyttrande över betänkandet förordade att uppgiften skulle läggas på fastighetsregistermyndigheten.

Argument kan anföras till förmån för såväl fastighetsbildningsmyndigheten som fastighetsregistermyndigheten. Sålunda har fastighetsbildningsmyndigheten de närmaste kontakterna med berörda fastighetsägare och församlingar. Detta talar för att lägga uppgiften på fastighetsbildningsmyndigheten. För en sådan ordning talar också den omständigheten att det är fastighetsbildningsmyndigheten som i dag beslutar om ändring av kommungräns och därmed sammanfallande församlingsgräns i samband med fastighetsbildning. Mot att lägga uppgiften på fastighetsbildningsmyndigheten talar

emellertid att myndigheten i sitt pressande kostnadsläge skulle påläggas ytterligare arbetsmoment. Fastighetsbildningsmyndigheten skulle behöva ha tillgång till en ständigt aktuell fastighetskarta och någon sorts register över inträffade ändringar i församlingsindelningen. Så är f.n. inte fallet. Fastighetsregistermyndigheten är den myndighet som primärt för in förändringarna i församlingsindelningen på fastighetskartan. Fastighetsregistermyndigheten har således den bästa överblicken i dessa avseenden. Till förmån för fastighetsregistermyndigheten talar också att de statliga fastighetsregistermyndigheterna genom att utgöra en del av länsstyrelsen har bättre möjligheter än fastighetsbildningsmyndigheterna till samråd med övriga delar av länsstyrelsen, främst regionalekonomiska enheten som bl.a. handlägger indelningsärenden. De kommunala fastighetsregistermyndigheterna, som finns i 34 kommuner, har inom sina verksamhetsområden (stadsregisterområden) att föra stadsregisterkartan bl.a. med avseende på församlingsindelningen. Även de kommunala fastighetsregistermyndigheterna torde därför ha goda förutsättningar att överblicka frågor av detta slag. Såväl de statliga som de kommunala fastighetsregistermyndigheterna har skyldighet att till inskrivningsmyndigheten och lokala skattemyndigheten avisera församlingstillhörigheten för ändrad eller nybildad fastighet. Fastighetsregistermyndigheten är således ytterst ansvarig för att församlingstillhörigheten blir riktigt redovisad.

Arbetsgruppen har vid en samlad bedömning av argument som talar för fastighetsbildningsmyndigheten resp. fastighetsregistermyndigheten funnit att avgörande skäl talar för att lägga beslutanderätten på fastighetsregistermyndigheten. Fastighetsbildningsmyndigheten bör i samband med beslutet om fastighetsbildning framlägga förslag till ändring i församlingsindelningen.

Samma skäl som enligt arbetsgruppens bedömning talar för att fastighetsregistermyndigheten bör vara det beslutande organet i indelningsfrågan motiverar att detta bör vara fallet även i fråga om sådan ändring i kommunindelningen i samband med fastighetsbildning som inte sker automatiskt. Arbetsgruppen föreslår därför en ändring av denna innebörd i 2 § LÄIF.

Beträffande motiveringen i övrigt till arbetsgruppens förslag hänvisas till vad som sägs i det följande under rubriken specialmotivering i avsnitt 5.

Kostnadseffekten av arbetsgruppens förslag är svår att ange i siffror. Det är emellertid klart att den föreslagna ändringen i 3 § LÄIF och de anvisningar som myndigheterna kan komma att utfärda i anslutning därtill kommer att nästan omgående medföra besparingar genom att kammarkollegiet och länsstyrelserna i fortsättningen slipper behandla en mängd nya ärenden om indelningsändring enligt 3 kap. 4 § indelningslagen. Även i övrigt medför ändringen förenklingar för myndigheter och enskilda.

De ökade arbetsuppgifter som enligt förslaget läggs på fastighetsregistermyndigheterna torde inte vara av den omfattningen att de medför behov av personalförstärkning. Inte heller för fastighetsbildningsmyndigheterna kan förslaget väntas föranleda merarbete av någon betydelse från kostnadssynpunkt.

Med utgångspunkt i de överväganden som har redovisats i detta avsnitt har upprättats förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastisk indelning i samband med fastighetsbildning, samt

Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988).

Arbetsgruppens lagförslag fogas som bilagor till denna PM.

5. Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

I den nya indelningslagen - lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar - används inte begreppet ecklesiastik indelning. Detta har föranlett ändring av lagens rubrik så att den överensstämmer med den nya indelningslagstiftningens terminologi. Vidare har för att ge bättre överskådlighet vissa mellanrubriker tagits in i lagen.

1 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ändring av kommungräns vid fastighetsreglering över sådan gräns.

Paragrafens gällande lydelse utgår från att en samfällighet kan vara belägen inom flera kommuners områden. Av bestämmelser i det år 1971 (SFS 1971:1009) tillagda 4 kap. förordningen (1908:74 s. 1) angående jordregister följer emellertid att samfällighet, om inte särskilda skäl föranleder annat, skall redovisas sockenvis i en förteckning (S-förteckning) till jordregistret, när den berörts av åtgärd om vilken uppgift skall införas i jordregistret. När en samfällighet upptas i S-förteckningen, åsätts den registerbeteckning. Enligt 6 § fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059) skall vid tillämpning av kungörelsen beträffande samfällighet som hör till skilda registerområden varje del redovisas som en samfällighet. Det sagda innebär att det i samband med registrering av fastighetsbild-

ning i princip inte kan förekomma samfälligheter belägna i skilda socknar eller i skilda kommuner. Paragrafens lydelse har därför kunnat förenklas något.

2 §

I denna paragraf finns bestämmelser om kommungränsens ändring vid annan fastighetsbildning över sådan gräns än som avses i 1 §.

Av skäl som anförts i specialmotiveringen till 1 § kan första stycket i 2 § utgå.

Såsom anförts i arbetsgruppens allmänna överväganden bör beslut om en nybildad fastighets kommuntillhörighet i fortsättningen fattas av fastighetsregistermyndigheten i stället för som f.n. av fastighetsbildningsmyndigheten. Fastighetsbildningsmyndigheten bör lämna förslag till ändrad kommunindelning. Om medgivande till fastighetsbildningen har lämnats enligt 3 kap. 11 § FBL, fattar givetvis fastighetsregistermyndigheten beslut i enlighet med medgivandet.

Paragrafen har ändrats i enlighet med vad som nu sagts.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur församlingsgräns påverkas av fastighetsbildning.

Paragrafens första stycke överensstämmer i sak med första meningen i den nuvarande lydelsen.

Enligt andra meningen i den nuvarande lydelsen påverkar fastighetsbildning inte sådan församlingsgräns som inte sammanfaller med kommungräns. I enlighet med arbetsgruppens överväganden har i stället för denna regel bestämmelser av följande innebörd tagits in i paragrafens andra stycke. Om församlingsgränsen sammanfaller

med en fastighetsgräns som ändras genom fastighetsreglering, ändras församlingsgränsen på samma sätt. Genom denna regel kommer församlingsgränsen att ändras vid fastighetsreglering på motsvarande sätt som nu sker beträffande kommungränser enligt 1 §. Vidare föreskrivs att, om en fastighet eller samfällighet nybildas av mark från flera församlingar, fastighetsregistermyndigheten skall efter förslag av fastighetsbildningsmyndigheten bestämma till vilken av församlingarna den nya enheten skall höra. Regeln överensstämmer med den i 2 § om kommungränser.

Här bör understrykas att några restriktioner för fastighetsbildning över en församlingsgräns inom en kommuns område - motsvarande dem som gäller enligt 3 kap. 11 § FBL beträffande sammanfallande kommun- och församlingsgräns - inte uppställs. Såsom arbetsgruppen anfört i sina allmänna överväganden skulle sådana restriktioner kunna verka tyngande på fastighetsbildningsverksamheten. Av samma skäl föreslås inga regler om fastighetsbildning för att få bort oöverensstämmelser mellan församlings- och fastighetsindelning motsvarande de bestämmelser som finns i 13 kap. FBL om fastighetsbildning för samordning med kommunal indelning. Nuvarande oregelbundenheter bör i stället, när det bedöms lämpligt, undanröjas genom indelningsändring enligt indelningslagen.

I paragrafens tredje stycke ges i enlighet med arbetsgruppens överväganden fastighetsregistermyndigheten möjlighet att besluta att församlingsgräns inom en kommun inte skall påverkas av fastighetsbildning, om det finns särskilda skäl till det. Bestämmelsen ger således viss möjlighet till undantag från reglerna i andra stycket. Beslut enligt tredje stycket bör dock förekomma endast i undantagsfall. Som exempel kan anges det fallet att de som bor inom den berörda fastigheten ger till känna att de upplever en särskild an-

knytning till en viss församling och dess verksamhet. Ett annat skäl till undantag kan vara om en ändrad indelning skulle få betydande ekonomiska konsekvenser för en församling. I det senare fallet kan frågan om indelningsändring även tas upp till prövning enligt 3 kap. lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar. Det blir i så fall möjligt att behandla frågan om ekonomisk reglering mellan de berörda församlingarna.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av ärenden om medgivande till fastighetsbildning över kommungräns och om beslutanderätten i sådana ärenden. Endast formella ändringar har gjorts.

5 §

I paragrafen anges vissa riktlinjer för prövningen av fråga om medgivande till fastighetsbildning över kommungräns.

I första stycket har inga sakliga ändringar gjorts. I andra stycket finns f.n. bestämmelser om rätt att anföra besvär över länsstyrelsens beslut i fråga om medgivande till fastighetsbildning. Dessa bestämmelser har tagits in i en ny 8 § i anslutning till övriga bestämmelser om förfarandet m.m. som arbetsgruppen föreslår.

6 §

I denna paragraf har tagits in bestämmelser om kommunikation och samråd i ärenden enligt 2 och 3 §§. F.n. innehåller 6 § en bestämmelse om ikraftträdandet av sådan indelningsändring som sker enligt bestämmelserna i lagen. Denna bestämmelse har flyttats till en ny 9 §.

Enligt 4 kap. 41 § FBL skall fastighetsbildningsmyndigheten underrätta berörda kommuner och församlingar

om fastighetsbildning som föranleder ändring av kommun- eller församlingsgräns. Denna bestämmelse har här kompletterats med en föreskrift som innebär skyldighet för fastighetsregistermyndigheten att i ärenden enligt 2 och 3 §§ ge berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Sådan kommunikation bör kunna underlätas i fall då fastighetsbildningsmyndighetens förslag följs och tillfälle tidigare beretts till yttrande över detta.

I paragrafen har vidare tagits in en föreskrift om att fastighetsregistermyndigheten vid behov skall samråda med domkapitlet. Samråd med domkapitlet bör regelmässigt ske i fall då kyrkliga synpunkter kan fälla avgörandet om församlingstillhörigheten.

De kommunala fastighetsregistermyndigheterna kan även behöva samråda med länsstyrelsen (lantmätcrienheten) i egenskap av fastighetsregistermyndighet för länet. Särskild föreskrift härom har inte ansetts erforderlig.

7 §

Denna paragraf, som är ny, innehåller bestämmelser om besvär över fastighetsregistermyndighetens beslut enligt 2 och 3 §§.

Fastighetsregistermyndighetens beslut enligt 2 och 3 §§ om ändrad kommun- eller församlingsindelning bör kunna överklagas av kommun, församling och fastighetsägare som berörs av beslutet. Lämplig besvärmyndighet är kammarkollegiet, som är central förvaltningsmyndighet i indelningsfrågor. Om medgivande till fastighetsbildningen har lämnats enligt 3 kap. 11 § FBL, bör dock särskilda besvär över fastighetsregistermyndighetens beslut i indelningsfrågan inte kunna föras. Länsstyrelsens beslut om medgivande kan överklagas hos re-

geringen enligt 8 §. Paragrafen har utformats i enlighet med vad som nu sagts.

8 §

I denna nya paragraf finns bestämmelser om besvär över länsstyrelsens beslut om medgivande till fastighetsbildning. Bestämmelserna överensstämmer med dem i nuvarande 5 § andra stycket, varifrån de flyttats för att redovisas i anslutning till övriga bestämmelser om förfarandet m.m.

9 §

I denna nya paragraf regleras tidpunkten för ikraftträdande av indelningsändring som sker enligt bestämmelserna i lagen. Nuvarande bestämmelser härom finns i 6 §. F.n. gäller att ikraftträdandet sker den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om inte annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen. Det är således endast i samband med länsstyrelsens eller regeringens beslut om sådant medgivande som annan dag än registreringsdagen kan bestämmas för ikraftträdandet. När det gäller ändring i församlingsindelningen enligt 3 § andra stycket blir emellertid fråga om medgivande till fastighetsbildningen inte aktuellt. Det kan dock även i vissa sådana fall finnas behov av att bestämma annan dag för ikraftträdandet än registreringsdagen. Om överföringsområdet är bebott eller om det är av större omfattning, kan det t.ex. i vissa fall vara lämpligt att skjuta ikraftträdandet till årsskiftet. Paragrafen har därför utformats så att även fastighetsregistermyndigheten ges möjlighet att bestämma annan dag för ikraftträdandet än registreringsdagen. Så som paragrafen utformats kommer detta att gälla också beträffande ändringar i kommunindelningen.

5.2 Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Ändringen i 4 kap. 41 § har gjorts i förtydligande syfte. Genom ändringen klargörs att underrättelse skall ske till de kommuner och församlingar vilkas gränser kan komma att ändras enligt 1, 2 eller 3 § lagen om ändring i kommun- och församlingsindelning i samband med fastighetsbildning. Vidare understryks att föreskriften om att bereda berörda kommuner och församlingar tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 § endast gäller vid fastighetsbildning som medför ändring av en kommungräns.

Bilaga 1:1

1 Förslag tillLag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

dels att rubriken till lagen samt 1 - 6 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 7 - 9 §§, samt närmast före 1, 3, 4 och 6 §§ nya rubriker av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

Föreslagen lydelse

Lag om ändring i kommun- och församlingsindelning i samband med fastighetsbildning

Ändring i kommunindelningen

1 §

Mark som genom fastighetsreglering överföres till fastighet inom annan kommun skall i fortsättningen höra till den kommunen. Detsamma gäller när mark överföres till samfällighet som i sin helhet är belägen inom annan kommun.

Mark som genom fastighetsreglering överförs till fastighet eller samfällighet inom annan kommun skall i fortsättningen höra till den kommunen.

2 §

Tillföres samfällighet, som är belägen inom flera kommuner, genom fastighetsreglering mark från annan kommun, skall fastighetsbildningsmyndigheten bestämma att marken skall höra till en

Nuvarande lydelse

av de först angivna kommunerna.

Om fastighet eller samfällighet bildas av mark från flera kommuner, skall myndigheten bestämma till vilken av kommunerna den nya enheten skall höra.

Sammanfaller gräns för församling med kommungräns och ändras denna enligt 1 eller 2 §, undergår församlingsgränsen motsvarande ändring. I annat fall påverkas församlingsgräns icke av fastighetsbildning.

Föreslagen lydelse

Om en fastighet eller samfällighet nybildas av mark från flera kommuner, skall fastighetsregistermyndigheten efter förslag av fastighetsbildningsmyndigheten bestämma till vilken av kommunerna den nya enheten skall höra.

Ändring i församlingsindelningen

3 §

Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 §, ändras församlingsgränsen på samma sätt.

Vid fastighetsbildning över församlingsgräns i andra fall gäller följande:

- a) Om församlingsgränsen sammanfaller med en fastighetsgräns som ändras genom fastighetsreglering, ändras församlingsgränsen på samma sätt.
- b) Om en fastighet eller samfällighet nybildas av mark från flera församlingar, skall fastighetsregistermyndigheten efter förslag av fastighetsbildningsmyndigheten bestämma till vilken av församlingarna den nya enheten skall höra.

I fall som avses i andra stycket får fastighetsregistermyndigheten besluta att församlingsgränsen skall lämnas orubbad, om det föreligger särskilda skäl.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelseMedgivande till fastighetsbildning

4 §

I ärende rörande medgivande till fastighetsbildning enligt 3 kap. 11 § fastighetsbildningslagen (1970:988) skall länsstyrelsen verkställa behövlig utredning.

Ärende, som avses i första stycket, avgöres av länsstyrelsen. Innebär fastighetsbildningen ändring av länsgräns, skall länsstyrelsen dock underställa ärendet Konungens prövning. Underställning skall även eljest ske, om särskilda skäl föreligger.

Ärende som avses i första stycket avgörs av länsstyrelsen. Innebär fastighetsbildningen ändring av länsgräns, skall länsstyrelsen dock underställa ärendet regeringens prövning. Underställning skall även eljest ske, om särskilda skäl föreligger.

5 §

Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun eller församling ej uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas reglering rörande kommunernas eller församlingarnas inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För undvikande av olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet, som ej be-

Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun eller församling ej uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas reglering rörande kommunernas eller församlingarnas inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För undvikande av olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet, som ej berörs av fastighetsbildningen, skall överflyttas till annan kommun eller församling.

Nuvarande lydelse

röres av fastighetsbildningen, skall överflyttas till annan kommun eller församling.

Talan mot länsstyrelsens beslut i fråga som avses i denna paragraf får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör.

6 §

Indelningsändring enligt denna lag träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om ej annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

7 §

Föreslagen lydelseFörfarandet m.m.

I ärenden enligt 2 och 3 §§ skall fastighetsregistermyndigheten ge berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Vid behov skall samråd ske med domkapitlet.

Fastighetsregistermyndighetens beslut i ärenden enligt 2 och 3 §§ överklagas hos kammarkollegiet genom besvär, om inte medgivande till fastighetsbildningen har lämnats enligt 3 kap. 11 § fastighetsbildningslagen (1970:988). Talan får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör.

8 §

Länsstyrelsens beslut i fråga som avses i 5 § överklagas hos regeringen genom besvär. Talan får föras av kom-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

mun, församling och fastighetsägare som
beslutet rör.

9 §

Indelningsändring enligt denna lag
träder i kraft den dag uppgift om fas-
tighetsbildningen införs i fastighets-
registret, om inte annat bestäms.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Bilaga 1:2

2 Förslag tillLag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen (1970:988) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

4 kap.

41 §

Föranleder fastighetsbildningen ändring av gräns för kommun eller församling, skall fastighetsbildningsmyndigheten underrätta kommunen eller församlingen om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen eller församlingen skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Föranleder fastighetsbildningen ändring av gräns för kommun eller församling, skall fastighetsbildningsmyndigheten underrätta berörda kommuner och församlingar om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Om fastighetsbildningen medför ändring av en kommungräns, skall de kommuner och församlingar som berörs av ändringen beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Sammanställning av remissyttrandena

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av hovrätten för Nedre Norrland, domstolsverket, centralnämnden för fastighetsdata, kammarkollegiet, statens lantmäteriverk, länsstyrelserna i Östergötlands, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Västernorrlands län, domkapitlen i Strängnäs och Linköping, fastighetsdata- och inskrivningsregisterkommittén (Ju 1979:07), fastighetsbildningsutredningen (Ju 1979:11), 1980 års lantmäteriutredning (Bo 1980:02), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska kommunförbundet, Göteborgs kyrkliga samfällighet, Malmö kyrkliga samfällighet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund samt Sveriges lantmätareförening.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har bifogat yttranden av fastighetsbildningsmyndigheten i Linköpings lantmäteridistrikt och Linköpings kommun.

1 Allmänt om promemorian

Hovrätten för Nedre Norrland: Hovrätten finner från de synpunkter hovrätten har att beakta i promemorian föreslagna ändringar väl avvägda och lämpade för fortsatt lagstiftningsarbete.

Domstolsverket: Med beaktande av de synpunkter domstolsverket har att lägga på förslaget tillstyrker domstolsverket förslaget.

Centralnämnden för fastighetsdata: Informationsinnehållet i fastighetsregistret regleras av fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059, omtryckt 1979:11). Bland de uppgifter som skall redovisas finns uppgift om till vilken eller vilka församlingar en fastighet hör.

Fastighetsregistrets tekniska uppbyggnad utgår från att en fastighet normalt är belägen inom en församling. Hinder mot att redovisa att en fastighet är belägen inom flera församlingar finns inte. De olägenheter som uppkommer då en fastighet hör till flera församlingar kan i allt väsentligt hänföras till sådana administrativa svårigheter som beskrivs i promemorian.

CFD finner de föreslagna ändringarna vara ändamålsenliga och ägnade att förenkla administration och redovisning av församlingsindelningen.

Kammarkollegiet tillstyrker de i promemorian framlagda förslagen, med undantag för vad som framgår av punkterna 6 och 7 nedan.

Statens lantmäteriverk: Reglerna ligger i linje med de synpunkter som LMV framfört tidigare i samband med indelningskommitténs arbete. LMV tillstyrker därför huvudprinciperna i förslaget.

Den nu gällande principen att församlingsindelningen i allmänhet är oberoende av fastighetsindelningen har vållat praktiska olägenheter, som belysts i 1978 års betänkande och i remissyttrandena över detta, bl. a. i LMVs yttrande. Den föreslagna övergången till en motsatt princip syftar till förenkling i olika avscenden.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: I Östergötlands län, där församlingarna är små och därmed många till antalet, uppstår ofta olägenheter till följd av fastighetsbildning över församlingsgränser. Länsstyrelsen ser därför en lagändring i enlighet med vad som föreslagits i promemorian som mycket angelägen.

Fastighetsbildningsmyndigheten i Linköpings lantmäteridistrikt: FBM E2 instämmer i att det finns starka skäl att öka beroendet mellan församlingsindelning och fastighetsindelning. Inom verksamhetsområdet för FBM E2 finns ett flertal församlingar som arealmässigt är små. Detta ökar de problem som är förenade med nuvarande ordning. Dessa problem är framför allt aktuella i sådana samhällen och bebyggelsegrupper som utvecklas helt oberoende av församlingsindelningen.

Departementspromemorians förslag är bra och bör snarast genomföras.

Linköpings kommun: Kommunen tillstyrker förslaget till ändring i berörda lagar men uttalar att frågan om beslutsmyndighet ytterligare bör övervägas.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Nu gällande regler innebär ofta olägenheter vid fastighetsbildning över församlingsgräns, som inte samtidigt är kommungräns. De i promemorian föreslagna ändringarna synes enligt länsstyrelsens bedömning innebära att olägenheterna i huvudsak undanröjs och tillstyrks därför.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Länsstyrelsen är ense med arbetsgruppen såvitt avser olägenheterna med nuvarande ordning och tillstyrker därför förslaget om anpassning av församlingsgräns till fastighetsgräns vid ändrad fastighetsindelning. — — — Eftersom flertalet fall är okontroversiella, anser inte heller länsstyrelsen att några särskilda restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns bör införas.

Länsstyrelsen i Örebro län: I likhet med vad som anges i departementspromemorian anser länsstyrelsen det otillfredsställande med bristande överensstämmelse mellan församlings- och fastighetsgränser. De hittills tillämpade reglerna i indelningslagen för att få överensstämmelse mellan församlings- och fastighetsindelningen har emellertid visat sig vara tungarbetade med bl. a. ett omständligt remissförfarande för många rutinärenden som endast berört mindre och obebyggda områden. Länsstyrelsen har därför en positiv inställning till förenkling av arbetsrutiner och handlägningsordning i dessa ärenden. — — — Länsstyrelsen tillstyrker föreslagna lagändringar i kommun- och församlingsindelning i samband med fastighetsbildning.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Länsstyrelsen tillstyrker för egen del i huvudsak de föreslagna lagändringarna. — — — Sedan 1972 har i Västernorrlands län uppkommit ett 20-tal avvikelser mellan fastighets- och församlingsindelningen. Efter tillkomsten av den nya indelningslagen har länsstyrelsen sökt rätta till dessa avvikelser. Utom i ett par fall har detta kunnat ske utan svårigheter även om förfarandet måste anses omständligt. I ett fall hade fastighetsägaren invändningar. Om dessa invändningar hade kunnat framföras och beaktas redan vid fastighetsbildningen hade komplikationerna möjligen kunnat undvikas. I ett annat fall berodde svårigheterna på missförstånd om församlingstillhörigheten i samband med fastighetsregistreringen. Sådana missförstånd uppkommer lätt med de regler som hittills gällt.

Domkapitlet i Strängnäs: Domkapitlet vitsordar att vid indelningsändring genom fastighetsbildningsåtgärd det i övervägande antal fall är fråga om obebodda områden av mindre storlek. Då en bristande överensstämmelse mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen är otillfredsställande och behov av ett förenklat förfarande torde föreligga tillstyrker domkapitlet föreliggande förslag till ändrad lagstiftning.

Domkapitlet i Linköping: I likhet med vad som anförts i promemorieförslaget anser domkapitlet, att några onödiga hinder för fastighetsbildning

över församlingsgräns inte bör uppställas och att bestämmelserna i 13 kap. FBL inte bör göras tillämpliga på fastighetsbildning över församlingsgräns. — — Domkapitlet har visserligen ej någon negativ erfarenhet av gällande bestämmelser men då ett genomförande av förslaget kommer att medföra lättnader på många administrativa områden, vill domkapitlet tillstyrka de föreslagna lagändringarna.

Fastighetsdata- och inskrivningsregisterkommittén: Bristande överensstämmelse mellan fastighetsindelning och församlingsindelning medför utan tvekan olägenheter bl. a. ur registreringsynpunkt. Även om det sålunda vore önskvärt med full överensstämmelse mellan kommun-, församlings- och fastighetsindelningen finner kommittén emellertid att de skäl som anförs i promemorian mot en sådan ordning är bärande. På grund härav och då de i promemorian föreslagna lagändringarna synes väl avvägda tillstyrker kommittén förslaget.

Fastighetsbildningsutredningen: Fastighetsbildningsutredningen delar promemorieförfattarnas uppfattning om behovet av att i ökad utsträckning låta församlingsgränserna följa fastighetsgränserna. Fastighetsbildningsutredningen kan även i huvudsak instämma i de allmänna överväganden som ligger bakom förslagets utformning. De föreslagna ändringarna i LÅIF och FBL kan därför i princip tillstyrkas.

1980 års lantmäteriutredning: LU kan vitsorda behovet av de i promemorian föreslagna lagändringarna för att öka överensstämmelsen mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen. — — LU tillstyrker de föreslagna lagändringarna.

LRF: LRF delar utredarnas uppfattning om att i ökad utsträckning låta församlingsgränserna följa fastighetsgränserna. Förbundet instämmer i huvudsak även i de allmänna överväganden, som ligger till grund för lagförslaget och tillstyrker därför de föreslagna lagändringarna. — — Antalet fastighetsbildningar över församlingsgräns den senaste 10-årsperioden uppgår till ca. 1 000 fall, varav ca. 85% avsåg obebyggda områden. Bakgrunden till detta är bl. a. att samhällen och bebyggelsegrupper inte sällan har utvecklat sig helt oberoende av hur församlingsgränserna går. Jord- och skogsbrukets storleksrationalisering kan vidare ge anledning till sammanläggning eller fastighetsreglering över fastighetsgräns. — — LRF anser liksom utredarna att några nya restriktioner om fastighetsbildning över församlingsgräns ej skall uppställas.

Svenska kommunförbundet: Förbundet tillstyrker i princip att lagändring sker i syfte att åstadkomma överensstämmelse mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen i alla de fall då det ej föreligger särskilda skäl till avvikelser.

För bedömningen av det framlagda förslaget hade det varit värdefullt med en redovisning av dels det antal avvikelser som uppkommit på grund av fastighetsbildning även under den sist förflutna treårsperioden, dels det antal fall där man funnit anledning att undanröja uppkomna avvikelser genom tillämpning av 1919 och 1979 års indelningsändringslagar.

Göteborgs kyrkliga samfällighet: Den kyrkliga myndigheten berörs huvudsakligen avscende folkbokföringen. Föreslagna ändringar innebär uppenbarligen förenklingar och klarare regler. Förslaget bör alltså biträdas.

Malmö kyrkliga samfällighet: Samfälligheten har inte något att erinra mot departementspromemorians förslag.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund: Redan under indelningslagens remissbehandling uttalade förbundet beklagande över att i lagförslaget inte fanns förslag till ändringar som ökade beroendet mellan

församlingsindelning och fastighetsindelning. Det vitsordades från flera myndigheter att det rådande förhållandet medförde betydande olägenhet för såväl myndigheter som fastighetsägare. Förbundet hälsar därför det föreliggande departementsförslaget med tillfredsställelse.

Sveriges lantmätareförening: SLF delar arbetsgruppens uppfattning att den bristande överensstämmelse mellan församlings- och fastighetsindelningen som blir följden av nuvarande regler i LÄIF vållar olägenheter för såväl enskilda som myndigheter. SLF tillstyrker därför förslaget att församlingsgräns skall anpassas till fastighetsgräns vid ändring i fastighetsindelningen.

2 Beslutanderätten i indelningsfrågor

Centralnämnden för fastighetsdata: Det finns en risk att en liten grupp fastighetsbildningsärenden kan komma att försenas. Nuvarande rutiner hos fastighetsregistermyndigheter som för nytt fastighetsregister leder till att praktiskt taget alla ärenden kan registreras omgående efter det att förrättningen vunnit laga kraft. Skall FRM besluta om församlingstillhörigheten, kommer den lilla grupp ärenden där beslutet inte är självklart, och där FRM i enlighet med förslaget i promemorian därför skall höra berörda intressenter, att bli fördröjd i slutfasen. Fördelarna med den föreslagna reformen synes dock uppväga de olägenheter som kan uppkomma p. g. a. dessa förseningar.

Statens lantmäteriverk: När det gäller frågan om FBM eller FRM skall vara den myndighet som meddelar de behövliga besluten tillstyrker LMV den i promemorian föreslagna lösningen att beslutsfunktionen skall ligga hos FRM. För denna lösning talar klart de praktiska aspekter som berörts i promemorian. Av samma skäl bör FBM inte heller belastas med skyldighet att lägga fram förslag till FRMs beslut. Den i promemorian föreslagna föreskriften om detta (3 § LÄIF) bör därför utgå.

LMV vill också föreslå avvikelser från promemorians förslag på en annan punkt, nämligen när det gäller beslutsfunktionen rörande kommungräns (2 § LÄIF). I dessa betydligt mera sällan förekommande fall bör FBM besluta, i överensstämmelse med vad som gäller för närvarande. Detta hänger samman med att FBM ändå måste bevaka frågan om fastighetsbildningens inverkan på kommunindelningen med anledning av de särskilda restriktioner mot fastighetsbildning som gäller för dessa fall (3: 11 FBL). I det sammanhanget måste FBM göra vissa bedömningar och ta fram behövligt bedömningsunderlag. De praktiska skälen talar då för att FBM också meddelar det beslut som behövs angående markens kommundillhörighet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: Länsstyrelsen instämmer i arbetsgruppens bedömning att den smidigaste handläggningen och redovisningen uppnås om fastighetsregistermyndigheten blir beslutande organ i frågor om ändring av församlingsindelning i samband med fastighetsbildning.

Fastighetsbildningsmyndigheten i Linköpings lantmäteridistrikt: FBM E2 anser det angeläget att de nya reglerna om beroendet mellan församlings- och fastighetsindelning utformas så att fastighetsbildningsmyndigheten inte belastas med ytterligare arbetsmoment.

Linköpings kommun: Ur kommunens synpunkt torde frågan om vilken myndighet som skall besluta vara av liten betydelse. Möjligen förefaller det enklare att fastighetsbildningsmyndigheten som ändå måste utreda förhål-

landena vid fastighetsbildningen jämväl beslutar om kommun- eller församlingstillhörigheten.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Även när det gäller beslutskompetensen i här aktuella fall av ändringar i församlingsindelningen vill länsstyrelsen tillstyrka att denna i enlighet med arbetsgruppens förslag förläggs på FRM. I sammanhanget bör nämnas att det inom länsstyrelsen i Värmlands län är FRM (lantmäterienheten) som initierar och bereder indelningsärenden.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Ändringar i församlingsindelningen bör kunna registreras samtidigt utan dröjsmål. Med FRM som beslutande i indelningsfrågan uppkommer två alternativ i de fall beslut behöver fattas. I det ena alternativet registreras fastighetsbildningen så snart den vunnit laga kraft. Samtidigt meddelas beslut i indelningsfrågan. Innan detta beslut vunnit laga kraft kan det dock inte föras in i fastighetsregistret och på registerkartan. Fastighetsregistreringen blir således i detta alternativ precis lika komplicerad och svårtolkad som med nuvarande regler. Fördelarna med reformen har med andra ord inte uppnåtts i vad gäller fastighetsregistreringen. I det andra alternativet meddelas indelningsbeslutet också så snart fastighetsbildningen vunnit laga kraft men – för att undvika nackdelarna i det första alternativet – sker inte registreringen förrän indelningsbeslutet vunnit laga kraft. Då kan fastighetsbildningen och indelningen registreras samtidigt och utan komplikationer. Men då har registreringen av fastighetsbildningen också fördröjts på ett sätt som kan ha medfört nackdelar för fastighetsägarna. Om FBM istället får meddela beslut också i indelningsfrågan så har detta beslut i regel vunnit laga kraft när fastighetsbildningen är färdig för registrering och båda kan registreras samtidigt och utan dröjsmål. Från denna synpunkt är det således mest ändamålsenligt att FBM avgör indelningsfrågan. En annan klar fördel är att sakägarna kan avpassa sina yrkanden i fastighetsbildningsfrågan så att de undviker icke önskade konsekvenser i indelningsfrågan. I de relativt fåtaliga fall där fastighetsbildning sker över församlings- eller kommungräns kommer det mesta arbetet med indelningsärendet ofrånkomligen att ligga hos FBM även om FBM endast skall lägga förslag i detta hänseende. Förslaget kan rimligen inte ha sämre underlag än vad själva beslutet fordrar. I motsats till vad arbetsgruppen anfört hävdar länsstyrelsen att FBM också har erforderlig information om gällande indelning. Några väsentliga nackdelar med att förlägga beslutet hos FBM torde sålunda inte finnas. Frågan om beslutsordningen kan synas bagatellartad och formell men länsstyrelsen vill ändå framhålla de ovan angivna praktiska konsekvenserna som såvitt länsstyrelsen funnit inte har behandlats i tillräcklig omfattning i det remitterade förslaget. Beslutet bör alltså i indelningsfrågan fattas av FBM i anslutning till förrättningen och inte – i ett senare skede – av FRM. Den ordning som gäller i fråga om fastighetsbildning över kommungräns bör således tillämpas även i förevarande sammanhang. Det är f. ö. givetvis en fördel med en sådan likformighet. I nybildningsfallen torde formligt beslut av FBM alltid erfordras. I fastighetsregleringsfallen torde däremot sådant beslut behövas endast där någon som berörs av frågan yrkar att församlingsindelningen skall lämnas orubbad.

Domkapitlet i Strängnäs: Domkapitlet tillstyrker att beslutanderätten enl. 3 § på de skäl arbetsgruppen anför skall tillkomma fastighetsregistermyndigheten.

Domkapitlet i Linköping: Domkapitlet har inget att invända mot förslaget, att fastighetsregistermyndigheten bör vara det beslutande organet i indelningsfrågor.

Fastighetsbildningsutredningen (majoriteten): Fastighetsbildningsutredningen ifrågasätter den gjorda ändringen i 2 § 2 st. LÄIF. Enligt 3 kap. 11 § 2 st. FBL är det i första hand fastighetsbildningsmyndigheten som har att pröva huruvida medgivande från regeringen eller länsstyrelsen skall inhämtas. Prövningen avser huruvida kommungränsens ändring kan medföra olämplig indelning i förvaltningsområden. Befinnes så vara fallet skall administrativ prövning ske. Sådan prövning skall också ske om det exempelvis begärs av kommun eller församling. Enligt 11 § 3 st. skall fastighetsbildningsmyndigheten anmäla till länsstyrelsen när fastighetsbildning är beroende av medgivande. Eftersom det för den administrativa prövningsmyndigheten är av betydelse att känna till vilken verkan fastighetsbildningen kommer att få för indelningen i förvaltningsområden måste fastighetsbildningsmyndigheten i sin anmälan till länsstyrelsen lämna besked om sitt ställningstagande i fråga om kommuntillhörigheten. Även i den underrättelse som fastighetsbildningsmyndigheten har att lämna enligt 4 kap. 41 § FBL skall ges en information om fastighetsbildningens inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Fastighetsbildningsmyndigheten har således vid fastighetsbildning över kommungräns alltid att sätta sig in i frågan om fastighetsbildningens konsekvenser för kommunindelningen. Mot den bakgrunden kan fastighetsbildningsutredningen inte se någon vinst med att dessutom låta fastighetsregistermyndigheten sätta sig in i indelningsfrågan och fatta beslut i denna. En sådan ordning framstår tvärtom som omständlig. Fastighetsbildningsutredningen vill förorda att 2 § 2 st. LÄIF bibehålls oförändrad.

Det vore önskvärt om den ordningen kunde råda att samma myndighet var beslutande organ i fråga om alla slags indelningsändringar i samband med fastighetsbildning. Man skulle då få erfarenhet och kunnande beträffande indelningsfrågor samlade på en hand. Det är fastighetsbildningsmyndigheten som idag beslutar om ändring av kommungräns i samband med fastighetsbildning, en ordning som fastighetsbildningsutredningen ovan förordat bör bibehållas.

Nämnda förhållanden talar därför för att låta fastighetsbildningsmyndigheten även bli det beslutande organet i fråga om ändring i församlingsindelningen i samband med fastighetsbildning. Enligt förslaget i promemorian kommer det emellertid att råda en principiell skillnad mellan fastighetsbildning över kommungräns och fastighetsbildning över enbart församlingsgräns. I det senare fallet uppställs inga restriktioner för fastighetsbildningen till förhindrande av olämpliga förändringar i församlingsindelningen. Fastighetsbildning över församlingsgräns som ej sammanfaller med kommungräns får således äga rum oavsett vad följderna blir för församlingsgränserna. Fastighetsbildningsmyndigheten har därför från fastighetsbildningssynpunkt inte någon anledning att sätta sig in i frågan om vad en fastighetsbildningsåtgärd innebär i församlingshänseende. Mot denna bakgrund anser fastighetsbildningsutredningen att en ordning med fastighetsbildningsmyndigheten som beslutande organ i fråga om ändring i församlingsindelningen på ett onödigt sätt skulle tynga fastighetsbildningsverksamheten. En följd härav kan bli ökade förrättningskostnader till nackdel för den enskilde sakägaren. På grund av det nu sagda och med beaktande av att det är fastighetsregistermyndigheten som för in förändringarna i församlingsindelningen på fastighetskartan och således har den bästa överblicken i dessa avseenden, tillstyrker fastighetsbildningsutredningen att den beslutanderätt varom nu är i fråga tilläggs sistnämnda myndighet.

Eftersom det enligt fastighetsbildningsutredningens mening saknas anledning för fastighetsbildningsmyndigheten att befatta sig med frågan om fastighetsbildningens konsekvenser för församlingsindelningen, framstår det som omotiverat att – som föreslås i promemorian – belasta denna myndighet med uppgiften att lämna förslag till fastighetsregistermyndigheten om församlingstillhörighet. Förslaget härom avstyrks därför.

Fastighetsbildningsutredningen (en minoritet av en ledamot och en sakkunnig): Det hör till fastighetsbildningsmyndighetens uppgifter att besluta i fråga om ändring i församlingsindelningen i samband med fastighetsbildning, när församlingsgränsen sammanfaller med kommungräns. Vi finner övervägande skäl tala för att samma myndighet tillägges uppgiften att besluta även i fråga om sådan församlingsgräns som ej sammanfaller med kommungräns. Det främsta skälet är att man med en sådan ordning undviker att tillskapa en tredje administrativ besluts- och besvärsväg för prövning av frågor om ändring av församlingsgräns. Det bör också framhållas att fastighetsregistermyndigheterna har tillkommit för att enbart ha en registrerande funktion. För fastighetsbildningsmyndigheten som det beslutande organet talar jämväl vad Svenska kommunförbundet anfört härom i sitt remissyttrande över promemorieförslaget.

1980 års lantmäteriutredning: Mot bakgrund av att LU enligt direktiven för sitt utredningsuppdrag främst har att kartlägga erfarenheterna av 1972 års lokala lantmäteriorganisation är det närmast frågan om vilken myndighet som skall besluta i frågor om ändring i församlingsindelningen som här är av intresse. I promemorian har valet stått mellan å ena sidan fastighetsbildningsmyndigheten och å andra sidan fastighetsregistermyndigheten. Utöver de skäl som i promemorian anförts för att lägga beslutanderätten på fastighetsregistermyndigheten vill LU peka på att många av fastighetsregistermyndigheterna har helt län som verksamhetsområde. Dessa får avsevärt större erfarenhet än fastighetsbildningsmyndigheten av ärenden som avser ändring av församlingsgräns i samband med fastighetbildning. Härigenom förbättras förutsättningarna för en enhetlig tillämpning av ifrågavarande lagregler.

Svenska kommunförbundet: Kommunförbundet avstyrker att de nya uppgifterna läggs på fastighetsregistermyndigheten. Dessa bör i stället läggas på fastighetsbildningsmyndigheten. De skäl som anförts i promemorian för att lägga ärendena på fastighetsregistermyndigheten är enligt styrelsens mening inte bärande. Vilken myndighet som än kommer att få uppgiften kommer denna givetvis att få bära kostnaderna för verksamheten. Det är inte nödvändigt att fastighetsbildningsmyndigheten för eget register över ändringar i församlingsindelningen. Besked om detta kan inhämtas från fastighetsregistermyndigheten genom att utdrag av registerkartan begärs i förekommande fall. Den omständigheten att de statliga fastighetsregistermyndigheterna utgör del av länsstyrelsen innebär inte automatiskt att samrådsfrågorna inte kan klaras. Förslaget förutsätter dessutom att fastighetsbildningsmyndigheten framlägger förslag till ändring i församlingsindelningen. Detta måste innebära krav på att utredning i någon form föreligger hos fastighetsbildningsmyndigheten. Det är då rimligt att också besluten kommer att ligga hos denna myndighet. Dessutom införs enligt förslaget en tredje väg att pröva gränsändringar vid sidan av fastighetsbildningsmyndighet och kammarkollegiet. I vissa gränsfall kan också tveksamhet uppkomma om vilken fastighetsregistermyndighet som är behörig att besluta.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund: Förbundet finner

det välmotiverat att fastighetsbildningsmyndigheten i samband med beslutet om fastighetsbildning framlägger förslag till ändring i församlingsindelningen, varefter beslutet fattas av fastighetsregistermyndigheten.

Sveriges lantmätareförening: Beträffande handläggningen av ärenden angående ändring av församlingsgräns vid fastighetsbildning har arbetsgruppen studerat vilken myndighet som skall anförtros beslutskompetensen. Valet har därvid stått mellan FBM och FRM. SLF anser, att de skäl som åberopats för resp. mot de båda myndigheterna är korrekta. Dock kan ifrågasättas om FBM i förhållande till FRM har de närmaste kontakterna med berörda församlingar. I varje fall har FRM oftare än FBM kontakt med församlingarnas pastorsexpeditioner i det dagliga arbetet. Utöver de skäl som arbetsgruppen åberopat vill SLF nämna att FRM redan nu har att handlägga registrering av beslutade ändringar i församlingsindelningen och att FRM inte sällan får i uppdrag att framställa underlagsmaterial till sådana ändringar. Härigenom har FRM i förhållande till FBM större erfarenhet av frågor som rör ändringar i församlingsindelningen. SLF delar arbetsgruppens uppfattning att avgörande skäl talar för att lägga beslutanderätten på FRM.

3 En samfällighet i flera kommuner

Statens lantmäteriverk: Avslutningsvis skall göras ett påpekande i fråga om marköverföring genom fastighetsreglering till samfällighet i annan kommun (1 § LÄIF). Om samfälligheten är belägen i flera kommuner – vilket undantagsvis kan vara fallet – och inte är upptagen i fastighetsregistret när fastighetsregleringen äger rum bör FBM ta initiativ till att samfälligheten registreras. Regler för FBM om detta kan utfärdas av LMV. Samfälligheten blir då i överensstämmelse med bestämmelser som berörs i promemorian fördelad på kommunerna. Därefter kan fastighetsregleringen genomföras och registreras med tillämpning av 1 § LÄIF i föreslagen lydelse.

Svenska kommunförbundet: Enligt kommunförbundets uppfattning bör 1 § andra meningen i LÄIF behållas. Orsaken härtill är att fall kan förekomma där samfälligheter är belägna i skilda socknar eller kommuner. I undantagsfall tas samfälligheter ej heller med i s-förteckning. Så länge jordregister föres kan samfälligheter förekomma över kommungräns. Inte heller finns skyldighet att uppgöra s-förteckningar före förrättningen. Detta leder också till att 2 § första stycket i LÄIF bör behållas oförändrad.

4 Församlingsgränsens påverkan av fastighetsbildning

Statens lantmäteriverk: Den aktuella lagstiftningsfrågan har när det gäller ändring av fastighetsgräns genom fastighetsreglering lösts på det sättet att församlingsgräns som sammanfaller med fastighetsgränsen normalt skall följa med automatiskt vid fastighetsgränsändringen. Bara om det finns särskilda skäl skall undantag göras från denna princip.

I sak är denna lösning väl avvägd. Fastighetsbildning över församlingsgräns avser i de allra flesta fall – som de i promemorian redovisade statistiska uppgifterna visar – obebyggda områden av begränsad storlek.

och i dessa fall ger huvudregeln ett lämpligt resultat. I de fall då undantagsregeln tillämpas blir resultatet att församlingsgränsen lämnas orubbad, vilket är lämpligt för dessa fall.

Procedurmässigt tillkommer genom den berörda lösningen ett nytt prövningsmoment i det att det skall bedömas om anledning finns att tillämpa undantagsbestämmelsen eller inte. Det är angeläget att prövningen kan ske på ett snabbt och enkelt sätt så att fastighetsbildningsprocessen inte tyngs och fördröjs. Förutsättningarna för en sådan snabb och enkel tillämpning synes vara goda om man ställer upp som praktisk handlingsnorm för de tveksamma fallen att gränsen lämnas orubbad. Skulle en sådan uppläggning i något fall leda till att onödigt oöverensstämmelse uppkommer mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen kan fråga om anpassning av församlingsindelningen utan olägenhet tas upp som ett fristående indelningsärende enligt indelningslagen. Det kan tilläggas i sammanhanget att en sådan fristående indelningsfråga enligt LMV:s uppfattning normalt bör kunna tas upp av länsstyrelsen utan föregående anmälan till kammarkollegiet. En ändring av 3 kap. 16 § indelningslagen i denna riktning bör genomföras.

När fastighet eller samfällighet nybildas av mark från flera församlingar, dvs. främst när fastighet nybildas genom sammanläggning över församlingsgräns, skall enligt förslaget bestämmas till vilken av församlingarna den nya enheten skall höra. Förslaget ger alltså möjlighet att välja den i varje särskilt fall lämpligaste lösningen. Procedurmässigt tillkommer tydligen också i de här avsedda fallen ett nytt prövningsmoment, och av samma skäl som i de förut berörda fallen är det angeläget att prövningen kan ske snabbt. Förutsättningarna för detta är goda eftersom det oftast torde vara uppenbart vilken lösning som är lämpligast. Så t. ex. torde det om den nybildade fastigheten är bebyggd normalt vara uppenbart att fastigheten skall hänföras till den församling i vilken byggnaden är belägen före sammanläggningen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: Länsstyrelsen vill föreslå en förenklad handläggning även av de ärenden som gäller undanröjande av befintliga oregelbundenheter som uppstått genom fastighetsbildning över församlingsgräns. Enligt indelningslagen har vissa typer av ärenden delegerats till kammarkollegiet och länsstyrelserna. Enligt 3 kap. 4 § får beslut fattas av länsstyrelse om ändring i församlingsindelningen i "mindre indelningsärenden" under förutsättning att de församlingar som närmast berörs av den aktuella ändringen är ense om denna och ändringen avser församlingar i samma län. Anmälan om indelningsändring skall inges till kammarkollegiet som bedömer om ärendet faller inom länsstyrelsens kompetensområde och i så fall överlämnar det till länsstyrelsen. Bedömningen grundas på utredning av länsstyrelsen.

Enligt länsstyrelsens hitillsvarande erfarenhet saknar flertalet av de indelningsärenden som väcks i syfte att undanröja befintliga oregelbundenheter på grund av fastighetsbildning över församlingsgräns ekonomiskt intresse. Om berörda församlingar ej har något att erinra förefaller det medföra en onödigt arbetsbelastning för såväl kammarkollegiet som för länsstyrelsen om anmälan hos kammarkollegiet ändå skall göras beträffande dessa ärenden. Länsstyrelsen föreslår därför en ändring i indelningslagen som innebär att när ett "mindre indelningsärende" som gäller undanröjande av oregelbundenheter på grund av fastighetsbildning över församlingsgräns ligger klart inom länsstyrelsens kompetensområde skall beslut kunna fattas utan anmälan hos kammarkollegiet. På så vis skulle en snabb

bare handläggning av de talrika kvarstående indelningsärendena kunna uppnås.

Länsstyrelsen har även erfarenheten att många av de övriga indelningsärenden som handläggs av länsstyrelsen är av sådan okomplicerad natur att ett förenklat förfarande bör införas. En ändring avseende även dessa enklare indelningsärenden bör övervägas samtidigt med ovan föreslagna förenkling.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Enligt kommentarerna till 3 § LÄIF skall några restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns inte läggas för att inte tynga fastighetsbildningsverksamheten. FBM skall således inte på motsvarande sätt som vid ändringar som berör den kommunala indelningen, pröva om församlingsindelningen är olämplig. Församlingsgränsen skall enligt förslaget antingen anpassa sig efter fastighetsindelningen eller, vid särskilda skäl, lämnas orubbad. Det bör i det fortsatta lagstiftningsarbetet klarläggas om det, förutom de i promemorian angivna, kan finnas ytterligare skäl för att låta församlingsgränsen ligga kvar. Länsstyrelsen vill här peka på det förhållandet att en ändring av fastighetsindelningen kan innebära att församlingsindelningen blir klart olämplig eller medför enklavbildning. I sådana fall borde församlingsgränsen få ligga kvar vilket emellertid kan få till följd att man så småningom får ett otillfredsställande stort antal fastigheter med mark i flera församlingar. Från den synpunkten synes det vara nödvändigt att FBM åläggs att iaktta viss försiktighet vid fastighetsbildning som berör mark i flera församlingar. Det är angeläget att detta beaktas i tillämpningsföreskrifterna. — —

Det framgår inte av promemorian om registreringen av den fastighetsbildningsförrättning som föranleder ställningstagande i fråga om församlingsgräns skall ske före eller efter FRM:s beslut. Om registreringen av förrättningen måste anstå tills frågan om församlingsgränsen är avgjord kommer det att innebära en påtaglig försening av registreringen med åtföljande olägenheter för sakägarna. Det måste därför framgå av lagtext eller i motiuvuttalande att förrättningen kan registreras innan frågan om församlingsgränsen avgjorts.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Eftersom övervägande antalet fall av fastighetsbildning över församlingsgräns avser obebyggda områden, ofta av mindre omfattning, anser länsstyrelsen i likhet med arbetsgruppen att en automatiskt verkande bestämmelse som huvudregel är att föredra.

Länsstyrelsen i Örebro län: Länsstyrelsen anser det riktigt att huvudregeln i LÄIF anger att församlingsindelningen automatiskt följer fastighetsindelningen. Eftersom några restriktioner inte uppställts för fastighetsbildningen över församlingsgräns kan emellertid tillämpningen av huvudregeln undantagsvis medföra en från kyrklig synpunkt olämplig församlingsindelning. För sådana undantagsfall ges möjlighet att genom särskilt beslut lämna församlingsgränsen orubbad. Beslutanderätten när det gäller avsteg från huvudregeln läggs på fastighetsregistermyndigheten. Länsstyrelsen anser att de aktuella indelningsproblemen härigenom fått en ändamålsenlig lösning.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Utifrån sina erfarenheter bedömer länsstyrelsen det som synnerligen angeläget att församlingsindelningen i största möjliga utsträckning följer ändringar i fastighetsindelningen utan att särskilda beslut om detta behöver fattas. — —

För att församlingsindelningen automatiskt skall följa fastighetsindelningen vid fastighetsreglering oberoende av det överförda områdets läge i förhållande till församlingsgränsen måste 3 § andra stycket a ges en annan

lydelse än den föreslagna, exempelvis liknande den i 1 §. "Mark som genom fastighetsreglering överförs till fastighet eller samfällighet i annan församling skall i fortsättningen höra till den församlingen." Beslut om undantag enligt 3 § tredje stycket bör även omfatta sådan överförd mark. I specialmotiveringen till tredje stycket omnämns icke enklavfallen. Undantagsvis kan det finnas skäl att en enklav inte byter församlingstillhörighet trots att avvikelse i indelningen då uppkommer. Undantagsregeln bör därför omfatta även dessa situationer.

Fastighetsbildningsutredningen: Ändring av församlingsgräns som ej sammanfaller med kommungräns (3 § 2 st LÄIF). Vid fastighetsbildningsåtgärd beträffande fastigheter där oöverensstämmelse råder mellan församlingsgräns och fastighetsgräns blir förevarande paragraf ej tillämplig. Antag att fastigheten A och B gränsar till varandra. Parallellt med den gemensamma gränsen löper en församlingsgräns över B, vilket innebär att B blir belägen i två församlingar. A och en del av B ligger i samma församling. Antag att fastighetsbildning genomförs så att A tillförs mark från B utmed den gemensamma fastighetsgränsen. Om marken som tillförs A är belägen på ömse sidor om den församlingsgräns som sträcker sig över B, kommer A efter fastighetsbildningsåtgärden att bli belägen i två församlingar. Denna situation är enligt fastighetsbildningsutredningens mening helt jämförbar med de situationer som regleras i förevarande paragraf under punkten a). Starka skäl talar därför för att i detta fall automatiskt låta församlingsgränsen få samma sträckning som den nya fastighetsgränsen. Antag istället att B tillförs mark från A. B har redan före fastighetsbildningsåtgärden mark i skilda församlingar. De olägenheter som kan vara förknippade med detta finns därför redan när den ändrade fastighetsindelningen sker. Enligt fastighetsbildningsutredningens uppfattning finns det emellertid även för sistnämnda fall anledning överväga en ordning som innebär att överensstämmelse åstadkommes mellan församlingsgränsen och fastighetsgränsen.

Mot paragrafens utformning under punkten a) kan också riktas den anmärkningen att paragrafen är oklar beträffande automatiken i de fall då en fastighetsgräns sammanfaller med en församlingsgräns delvis. Vid en fastighetsbildning där en dylik fastighetsgräns ändras flyttas församlingsgränsen endast i den sträckning där den sammanföll med fastighetsgränsen. Oklarhet uppkommer härvid om hur den ändrade sträckningen av församlingsgränsen och den sträckning som förblir orubbad åter skall förenas. En tänkbar lösning är att ge bestämmelsen under punkten a) den lydelsen att om en fastighetsgräns som ändras i sin helhet sammanfaller med en församlingsgräns ändras församlingsgränsen på samma sätt som fastighetsgränsen.

Slutligen kan beträffande paragrafen påpekas att inte heller den situationen har reglerats då en fastighet som är belägen i exempelvis tre församlingar tillförs mark genom fastighetsreglering från en fastighet belägen i en fjärde församling. Resultatet av denna fastighetsbildningsåtgärd blir att fastigheten blir belägen i fyra församlingar mot tidigare enbart tre. Enligt fastighetsbildningsutredningens uppfattning är nu nämnda fall fullt jämförbart med de fall som regleras under punkten b). Fastighetsbildningsutredningen vill därför ifrågasätta om inte också detta fall bör inrymmas under bestämmelsen.

Sammanfattningsvis ger det nu sagda vid handen att justeringar av förevarande paragraf bör övervägas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

LRF: Förbundet accepterar förslaget om att införa sådana regler som innebär att församlingsgränser automatiskt ändras, när fastighetsbildning annars skulle leda till att fastighetsgräns och församlingsgräns kommer att avvika från varandra.

Förbundet tillstyrker även förslaget om att fastighetsregistreringsmyndigheten skall ges möjlighet att besluta om att församlingsgränsen inom kommun inte skall påverkas av fastighetsbildning om särskilda skäl skulle föreligga. Dylika skäl skulle kunna vara att de som bor på fastighet ger till känna att de upplever en särskild anknytning till viss församling och dess verksamhet eller att församling anger att ändrad indelning skulle medföra betydande konsekvenser. Övriga indelningsändringar får enligt förbundets uppfattning prövas enligt 1979 års lag om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar.

Svenska kommunförbundet: Det hade varit önskvärt med redogörelser för några i praktiken inträffade fall, där det får anses föreligga särskilda skäl för att ej låta församlingsgränsen följa den nya fastighetsgränsen.

Utifrån grundsynen att avvikelser mellan fastighetsgräns och församlingsgräns bör undvikas så långt det är möjligt är det, såvitt kan bedömas på föreliggande material, angeläget att också redan uppkomna regelbundenheter blir föremål för åtgärder. De föreslagna lagändringarna avses ju bli tillämpliga endast vid fastighetsbildningsförrättningar som blir aktuella efter ikraftträdandet av ändringarna. Mot denna bakgrund bör det införas skyldighet för fastighetsregistermyndigheterna att anmäla sådana avvikelser till kammarkollegiet, som då på eget initiativ kan ta upp frågan om indelningsändring.

I promemorian framhålles bl. a. att några restriktioner för fastighetsbildning över församlingsgräns inte bör uppställas. Förbundet delar denna uppfattning. Samtidigt sägs emellertid att bestämmelserna i 13 kap. fastighetsbildningslagen om fastighetsbildning för samordning med kommunal indelning inte bör göras tillämpliga på församlingsgränser. Utifrån den allmänna utgångspunkten att avvikelser mellan de båda gränserna bör undvikas så långt det är möjligt anser förbundet att det bör ytterligare övervägas om inte samordningsreglerna i fastighetsbildningslagen bör göras i viss utsträckning tillämpliga också på församlingsgränser. I och för sig bör man i indelningsärendena givetvis söka förebygga att regelbundenheter uppkommer. Kan i något fall detta inte ske, eller anses en tidigare uppkommen avvikelse ej böra undanröjas genom indelningsändring, bör möjlighet finnas att, när särskilda skäl till avvikelse ej föreligger, åstadkomma överensstämmelse genom fastighetsbildningsförrättning. — — —

I fråga om 3 § bör uppmärksammas också det fall att fastighetsbildning kan ske över församlingsgräns som ej sammanfaller med fastighetsgräns.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund: Mot förslagets huvudregel, att församlingsindelningen automatiskt skall följa ändringar i fastighetsindelningen, har förbundet intet att erinra liksom inte heller mot förslaget att beslut om anpassning av församlingsgränser till ändrad fastighetsindelning skall fattas i varje särskilt fall i samband med fastighetsbildningen. Förbundet instämmer i arbetsgruppens övervägande om en undantagsregel som möjliggör att församlingsgräns som inte sammanfaller med kommungräns skall lämnas orubbad, om det finns särskilda skäl till det.

Sveriges lantmätareförening: SLF finner att den föreslagna automatiska regeln, kombinerad med möjlighet till undantag i vissa fall, är en god lösning. Den befrämjar en rationell hantering av ändringar av församlings-

gränser samtidigt som eventuella olägenheter av en sådan regel kan elimineras genom tillämpning av den föreslagna undantagsregeln.

5 KommunikERING och samråd

Statens lantmäteriverk: Den i 4:41 FBL föreskrivna skyldigheten för FBM att underrätta kommun och församling om pågående fastighetsbildning i vissa fall syftar till att ge dessa menigheter tillfälle att bevaka sina intressen i anslutning till sådan fastighetsbildning som avses i 3:11 FBL, dvs fastighetsbildning över kommungräns. För dessa fall bör underrättelseskyldigheten stå kvar. Däremot finns det inte skäl att, som föreslås i promemorian, utvidga underrättelseskyldigheten så att den också inbegriper underrättelse till församling i fall då fastighetsbildning föranleder ändring endast av församlingsgräns. I dessa fall finns nämligen inga restriktioner i 3:11 FBL som ger anledning till intressebevakning i fastighetsbildningsfrågan från församlingens sida. När det gäller församlingsgränsfrågan bör FBM av skäl som berörts förut inte belastas med några åligganden. Av det sagda följer att LMV avstyrker de föreslagna ändringarna i 4:41 FBL. Endast viss omredigering i förtydligande syfte bör vidtas i paragrafen.

Bestämmelser för FRM angående kommunikering och samråd i frågor om kommun- eller församlingsgräns har i promemorian tagits upp i 6 § LÄIF. När det gäller frågor som rör kommungräns har LMV i det föregående föreslagit att FBM skall besluta i sådana frågor. Som förut berörts finns för FBMs del redan en kommuniceringsregel i 4:41 FBL. Någon kommuniceringsregel därutöver behövs inte. FBMs beslut i vissa fall i fråga om fastighets eller samfällighets kommuntillhörighet (2 § LÄIF) är närmast en formalitet efter den prövning och kommunicering som skett i fastighetsbildningsfrågan (3:11 FBL).

Behov av kommunikering och samråd i församlingsgränsfrågor uppkommer principiellt i de förut berörda fastighetsregleringsfall där FRM har anledning att pröva om den automatiska huvudregeln skall gälla eller om beslut skall meddelas att församlingsgränsen skall ligga orubbad. Om man tillämpar den praktiska handlingsnorm som förordats i det föregående bör det emellertid oftast vara uppenbart obehövt att kommunicera. Beslut om status quo när det gäller församlingsgräns bör rimligen kunna meddelas utan kommunikering och samråd. Fastighetsbildningsförrättningen kan därigenom vanligen registreras snabbt utan att behöva uppehållas av kommunicering. Också i sammanläggningsfallen torde kommunicering av förut berörda skäl oftast vara uppenbart obehövt.

Att förfarandet normalt löper snabbt är viktigt med hänsyn till att införandet i fastighetsregistret av uppgift om verkställd förrättning bör ske utan dröjsmål (jfr 19:3 FBL). Ofta kan dröjsmål innebära olägenheter för sakägare. Enligt LMVs tillämpningsanvisningar bör registrering ske en vecka efter det att förrättningen vunnit laga kraft. Om alla besvärberättigade godkänt förrättningen kan den registreras så snart den kommit in till FRM.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: Som fastighetsbildningsmyndigheten har påpekat bör reglerna i 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen göras tillämpliga också vid förrättning enligt anläggningslagen och ledningsrättslagen.

Fastighetsbildningsmyndigheten i Linköpings lantmäteridistrikt: 1 2 §

indelningsslagen föreslås att fastighetsbildningsmyndigheten i vissa fall skall ge förslag till vilken kommun en nybildad enhet skall tillhöra. Enligt föreslagen lydelse av 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen skall myndigheten dessförinnan dels underrätta kommunen och dels bereda den tillfälle att begära medgivande enligt 3 kap. 11 § fastighetsbildningslagen. Om enbart församlingsgräns ändras skall såväl berörd kommun som berörda församlingar underrättas av FBM. FBM E2 anser att denna kommunikering i förenklingssyfte bör regleras och tillämpas på följande sätt.

a) Ändring av kommungräns

Berörda församlingar och kommuner bereds tillfälle att inhämta medgivande enligt 3 kap. 11 § fastighetsbildningslagen. I de fall medgivande ej behövs skall fastighetsbildningsmyndigheten ange förslag enligt 2 § indelningsslagen grundat på myndighetens allmänna överväganden. Har medgivande inhämtats skall förslaget givetvis grundas på detta. Fastighetsbildningsmyndigheten skall således inte behöva kräva särskilt yttrande eller särskilt samråd med kommun eller församling. Inte heller skall FBM behöva underrätta församling och kommun om sitt förslag enligt 2 § indelningsslagen. Erforderlig kommunikering erhålls genom 6 § indelningsslagen.

b) Ändring av församlingsgräns

Underrättelse enligt 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen bör lämpligen ske i samband med att underrättelse sker, om förrättningen avslutande. Enligt FBM E2:s mening är detta tillfyllest då några restriktioner för fastighetsbildning över enbart församlingsgräns inte uppställs i förslaget. I underrättelsen bör då FBM ange att de underrättade (inklusive sakägarna) beredas tillfälle att inom en viss tidpunkt yttra sig till FRM. Ett kommuniceringsförfarande på sätt som nu skisserats skulle spara arbete för såväl FBM som FRM, utan att kommunikeringens syfte eftersätts. — — —

Reglerna i 4 kap. 41 § FBL bör göras tillämpliga också vid förrättning enligt anläggningsslagen (jfr 19 §) och ledningsrättslagen (jfr 16 §) eftersom samfällighet kan bildas vid förrättningar enligt dessa lagar.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: FBM skall enligt 4:41 FBL underrätta berörda församlingar om fastighetsbildningen och dess inverkan på församlingsindelningen. Det är viktigt att församlingarna samtidigt underrättas om FRM:s beslutsfunktioner enligt 3 § LÄIF och att de bereds tillfälle att inkomma med synpunkter på ändringar i församlingsindelningen. Detta bör beaktas i tillämpningsföreskrifterna.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Enligt arbetsgruppens förslag skall FRM ge berörda församlingar och fastighetsägare tillfälle att yttra sig över församlingsgränsärende om det inte är uppenbart obehövt. Vid behov skall även samråd ske med domkapitlet. I normalfallet med automatisk ändring av församlingsgräns kommer denna bestämmelse att medföra en tidsutdräkt, eftersom registrering av en förrättning inte kan ske förrän yttrande kommit in från berörda församlingar och fastighetsägare. Enligt lagförslaget träder ju en indelningsändring i kraft samtidigt som registrering av fastighetsbildningen sker, om inte annat bestäms.

Länsstyrelsens uppfattning är att denna tidsutdräkt i ärendehanteringens skulle kunna undvikas genom en ändring i 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen innebärande att FBM blev skyldig att bereda berörda församlingar tillfälle att yttra sig. Detta skulle kunna ske parallellt med ärendets hantering i övrigt och således inte medföra att fastighetsbildningsförrättningen blev fördröjd. Även berörda fastighetsägares synpunkter skulle länsstyrelsen erhålla via FBM.

Domkapitlet i Strängnäs: Domkapitlet finner det beklagligt att arbets-

gruppen ej i sin specialmotivering till 3 § påpekat att fastighetsregistermyndigheten bör höra domkapitlet i de fall där nybildning av fastighet kan medföra att hänsynen till den kyrkliga organisationen bör bli utslagsgivande.

Fastighetsbildningsutredningen (majoriteten): Ovan har fastighetsbildningsutredningen förordat att fastighetsbildningsmyndigheten skall förbli det beslutande organet i indelningsfrågor enligt 2 § LÄIF. För denna myndighet är ej erforderligt att göra bestämmelserna i 6 § tillämpliga.

När det gäller ärenden enligt 3 § LÄIF bör enligt fastighetsbildningsutredningen samråd och kommunikation kunna underlåtas i de flesta fall då fastighetsbildning över församlingsgräns avser smärre obebbyggda områden.

Genom förslaget till ändring av 3 § LÄIF har tillämpningsområdet för 4 kap. 41 § FBL utvidgats. Om förslaget i 3 § genomförs får det till konsekvens att fastighetsbildningsmyndigheten blir skyldig att underrätta berörda församlingar även vid fastighetsbildning över en församlingsgräns inom en kommun. Underrättelseskyldigheten i 41 § skall ses i samband med 3 kap. 11 § 2 st. FBL. Enligt sistnämnda lagrum har kommun och sådan församling vars gräns sammanfaller med kommuns en ovillkorlig rätt att om dess område skulle ändras genom fastighetsbildningsåtgärd få frågan om åtgärdens tillåtlighet underkastad särskild prövning i administrativ ordning. För att dessa menigheter skall få tillfälle att bevaka sina intressen i sådana sammanhang åläggs fastighetsbildningsmyndigheten i 41 § en underrättelseskyldighet. Vid fastighetsbildning över en församlingsgräns inom en kommuns område kan det emellertid aldrig förekomma någon administrativ prövning. Mot den bakgrunden vill fastighetsbildningsutredningen ifrågasätta om det är motiverat att ålägga fastighetsbildningsmyndigheten underrättelseskyldighet såvitt avser nu ifrågavarande församlingar. Dessa församlingars intresse av att få vetskap om gränsdragningar torde bli tillräckligt tillgodosedd genom den kommunikations- och samrådsskyldighet promemorieförfattarna föreslår skall gälla för fastighetsregistermyndigheten enligt 6 § LÄIF.

Fastighetsbildningsutredningen (en minoritet av en ledamot och en sakkunnig): Vår ovan framförda uppfattning innebär att vi också anser att bestämmelsen i 4 kap. 41 § FBL om fastighetsbildningsmyndighetens skyldighet att underrätta berörda församlingar skall kvarstå, formulerad i enlighet med promemorieförslaget.

Svenska kommunförbundet: I anslutning till promemorians uttalanden i specialmotiveringen till 6 § om behov av samråd mellan kommunala fastighetsregistermyndigheter med länsstyrelsen vill förbundet framhålla att samrådsbehov också kan föreligga i andra riktningen. Förbundet vill fästa uppmärksamheten på att kommunal fastighetsregistermyndighet är sidoställd med de statliga fastighetsregistermyndigheterna, vars verksamhetsområde icke alltid täcker ett helt län. Länsstyrelsen har i sin egenskap av fastighetsregistermyndighet inte tillagts några tillsynsfunktioner över de kommunala fastighetsregistermyndigheterna. — — —

Användningen av obestämd artikel i förslaget till ändring i 4 kap. 41 § FBL kan missförstås, eftersom flera kommungränser kan avses. Om obestämda artikeln "en" strykes uppstår ingen risk för misstolkning.

Sveriges lantmätareförening: I fallen med automatiska ändringar av församlingsgräns kommer de föreslagna handläggningsreglerna att medföra vissa olägenheter. FRM kommer inte att kunna registrera sådana förändringar förrän yttrande inkommit från berörda församlingar och fastig-

hetsägare. Lagförslaget är nämligen så uppbyggt att FRM måste fatta ett särskilt beslut om den automatiskt verkande regeln skall sättas ur kraft. Genom ett sådant beslut kan endast förordnas att församlingsgränsen skall ligga kvar orubbad. Med andra ord, meddelar FRM inget särskilt beslut blir ändringen av församlingsgränsen ett faktum i och med att registreringen av fastighetsbildningen sker. Någon möjlighet att registrera fastighetsbildningen men avvakta med ställningstagandet till församlingsgränsens sträckning finns ej. FRM måste således ha tillgång till församlingarnas yttrande innan registrering kan ske. Då FBM inte har någon skyldighet att inhämta yttrande från församlingarna (endast underrättelseskyldighet) och ej heller har anledning att föreslå viss sträckning för församlingsgräns (jfr specialmotiveringen till 6 § LÄIF) kommer FRM så gott som undantagslöst att behöva inhämta yttrande från församlingarna. Fastighetsägarnas synpunkter förutsättes vara dokumenterade av FBM i förrättningsakten. Den tidsutdräkt som kommuniceringen med församlingarna kommer att förorsaka är inte acceptabel.

Enligt SLF:s mening borde nyssnämnda problem kunna elimineras om det i 4:41 FBL föreskrevs att FBM skall bereda berörda församlingar tillfälle att yttra sig inom viss tid (exv. 1 månad). Om FBM begär sådant yttrande i god tid före förrättningens avslutande och låter yttrandet medfölja förrättningsakten till FRM kommer FRM att ha tillgång till yttrandet när registrering skall ske. Den nu föreslagna lösningen medför att man sparar in en skriftväxling med berörda församlingar. Dessutom torde det bli mindre förvirrande för församlingarna om de får endast en istället för två skrivelser i samma ärende.

6 Överklaganden

Kammarkollegiet: I det i promemorian framlagda förslaget till ny lydelse av lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning finns i de nya 7 och 8 §§ bestämmelser om vilka som äger anföra besvär över fastighetsregistermyndighetens respektive länsstyrelsens beslut. Sålunda sägs att talan får föras av kommun, församling och fastighetsägare som beslutet rör. Enligt kammarkollegiets mening bör talerätten såvitt rör enskilda inte begränsas till enbart berörda fastighetsägare. Personer som – utan att äga fastighet inom ett överflyttningsområde – är bosatta inom detta (t. ex. som hyresgäster) kan påverkas i olika hänseenden av ett beslut om ändrad indelning. Även sådana personer bör ha klagorätt. Kollegiet får hänvisa till att vid beslut enligt indelninglagen (1979:411) besvär rätt anses enligt förvaltningsrättsliga regler tillkomma den som beslutet angår om det gått honom emot. Kollegiet föreslår därför att ifrågavarande bestämmelse i 7 och 8 §§ får följande lydelse.

”Talan får föras av kommun, församling, fastighetsägare och annan som beslutet rör.”

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Enligt 7 § kan fastighetsregistermyndighetens (FRM) beslut i ärenden enligt 3 § överklagas av berörda församlingar och fastighetsägare. Det är uppenbart att detta i vart fall gäller då FRM meddelar beslut enligt 3 § 2 st b) och 3 § 3 st. Om däremot huvudregeln får gälla vid fastighetsreglering över församlingsgräns, nämligen att församlingsgränsen automatiskt följer fastighetsgränsen, är det oklart, om

FRM:s ställningstagande att låta denna automatik gälla, är överklagbart. Det bör därför klarläggas antingen i lagtexten eller i tillämpningsföreskrifterna vilka beslut och åtgärder från FRM:s sida som kan överklagas.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Enligt arbetsgruppens förslag skall FRM:s beslut i indelningsärenden kunna överklagas. Mot de förändringar i församlingsindelningen som enligt huvudregeln sker automatiskt kan, såsom lagförslaget utformats, besvär inte anföras. Länsstyrelsens uppfattning är att även de sistnämnda fallen bör inrymma en besvärsmöjlighet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Enligt 7 § kan endast beslut överklagas. Om berörd part vid fastighetsreglering yrkar att församlingstillhörigheten skall lämnas orubbad bör beslut meddelas i indelningsfrågan. I annat fall saknas möjlighet till överprövning.

Svenska kommunförbundet: Besvärsreglerna i 7 § synes sakna motsvarighet i äldre lag. Man bör tillse att besvärsbestämmelserna samordnas med reglerna om besvär i fastighetsbildningslagen i syfte att undvika dubbelprovning hos olika instanser. Förhållandet mellan dessa olika besvärssystem framgår ej helt klart, varför frågan bör klargöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Sveriges lantmätareförening: Arbetsgruppen föreslår i en ny 7 § LÄIF att besvär får anföras mot FRM:s beslut i indelningsärenden. Då automatisk ändring av församlingsgräns inte föranleder något beslut från FRM:s sida kommer det således inte att finnas någon möjlighet att överklaga en sådan ändring av församlingsgräns. Däremot kan besvär anföras i de fall FRM beslutar att församlingsgräns skall förbli orubbad. SLF anser, att det av 7 § LÄIF bör framgå att besvär även kan anföras mot att FRM underlåter att besluta att församlingsgräns skall ligga kvar orubbad.

7 Tidpunkten för ikraftträdande av en indelningsändring

Kammarkollegiet: I den föreslagna nya 9 § (som i huvudsak motsvarar nuvarande 6 §) regleras tidpunkten för ikraftträdande av indelningsändring som sker enligt lagen. Huvudregeln är att ändringen träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införs i fastighetsregistret. Men fastighetsregistermyndigheten ges möjlighet att skjuta ikraftträdandet till annan tidpunkt, t. ex. årsskiftet, vilket kan vara lämpligt om området är bebott. – I anslutning härtill vill kollegiet framhålla följande. Om indelningsändring enligt denna lag som berör bebott område skall beslutas under ordinarie valår är det angeläget att beslutet fattas i sådan tid att röstlängden kan anpassas till den nya indelningen. Kvalifikationsdag för att upptagas i röstlängd är 1 juni. Sålunda bör beslut om indelningsändring i dessa fall fattas i god tid före 1 juni och så att det även hinner vinna laga kraft dessförinnan. Någon särskild lagbestämmelse härom synes inte nödvändig. I stället bör dessa synpunkter kunna beaktas i samband med de anvisningar till ifrågavarande lag vilka torde komma att utarbetas av lantmäteriverket.

Vallagskommittén har behandlat motsvarande fråga såvitt gäller ändringar enligt indelningslagen i sitt betänkande (SOU 1980: 45) Översyn av vallagen 2, sid 87, till vilket kollegiet får hänvisa. Vallagskommittén har inte ansett lämpligt att särskilda bestämmelser om tidpunkt för beslut om indelningsändring för att kunna anpassa röstlängd därtill skulle inflyta i lag utan har utgått från att berörda myndigheter beaktar dessa förhållanden.

Kollegiet har i yttrande 1981-02-02 över betänkandet uttalat att kollegiet delar kommitténs uppfattning att det inte är nödvändigt med särskilda lagbestämmelser i aktuellt avseende.

Svenska kommunförbundet: Tempusändringen i 9 § LÄIF kan vålla tolkningssvårigheter, varför äldre ordalydelse är att föredra.

8. Övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen i Östergötlands län: De enstaka förrättningar berörande församlingsgräns som före en lagändrings ikraftträdande blivit avslutade men ej registrerade bör behandlas som indelningsärenden enligt lagen (1979: 411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar ("indelningslagen"). Behov av övergångsbestämmelser torde därmed inte föreligga.

Fastighetsbildningsmyndigheten i Linköpings lantmäteridistrikt: Departementsförslaget saknar övergångsbestämmelser. FBM E2 anser att det är nödvändigt med övergångsbestämmelser i vart fall då förrättningen är avslutad men ej registrerad vid tidpunkten för de nya reglernas ikraftträdande.

Sveriges lantmätareförening: Arbetsgruppen har inte föreslagit några övergångsbestämmelser till ändringarna i LÄIF. Detta medför att den oöverensstämmelse mellan fastighetsindelningen och församlingsindelningen som uppkommit sedan 1972, 900 fall enligt promemorian, kommer att finnas kvar. SLF anser, att redan uppkomna oöverensstämmelser bör elimineras. Detta skulle kunna ske om ändringarna i LÄIF kompletteras med en övergångsbestämmelse som föreskriver, att FRM efter att ha inhämtat yttrande från berörda församlingar och fastighetsägare genom särskilt beslut får förordna att församlingsgräns skall ändras så att den sammanfaller med fastighetsgräns. En övergångsbestämmelse som medför automatisk anpassning av församlingsgräns till fastighetsgräns för tidigare uppkomna oöverensstämmelser torde medföra olägenheter varför ordningen med särskilt beslut är att föredra i dessa fall.

9. Kostnader för reformen

Statens lantmäteriverk: Kostnadsmässigt innebär omläggningen rimligtvis besparingar. Det finns därför fog för den i promemorian gjorda bedömningen.

Linköpings kommun: Förslaget torde ej medföra så ökade arbetsuppgifter för kommunens fastighetsbildningsmyndighet eller fastighetsregistermyndighet att behov av personalförstärkning med anledning härav föreligger. Det merarbete som kan komma att uppstå har knappast någon betydelse ur kostnadssynpunkt jämfört med de allmänna fördelar som vinnes i ordningshänseende vid fastighetsredovisning i skilda sammanhang.

Länsstyrelsen i Örebro län: De uppgifter som enligt lagändringsförslaget läggs på fastighetsregistermyndigheterna har enligt arbetsgruppen inte bedömts vara av sådan omfattning att de medför behov av personalförstärkning. Länsstyrelsen delar denna uppfattning mot bakgrund av den omfattning som de aktuella arbetsuppgifterna har. Samtidigt måste dock framhål-

las att länsstyrelsen vid upprepade tillfällen har ålagts arbetsuppgifter som var och en kan vara av relativt blygsam omfattning men som sammantagna påverkar arbetskraftsbehovet. I detta sammanhang kan nämnas de ökade arbetsuppgifterna för inte minst fastighetsregistermyndigheterna till följd av att den nya indelningslagen trätt i kraft.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1981-10-19

Närvarande: f. d. justitierådet Petrén, regeringsrådet Delin, justitierådet Bengtsson.

Enligt lagrådet den 8 oktober 1981 tillhandakommet utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 1 oktober 1981 har regeringen på hemställan av statsrådet Friggebo beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och eklestastisk indelning i samband med fastighetsbildning.

2. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Per Petersson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-10-22

Närvarande: statsrådet Friggebo, ordförande, och statsråden Dahlgren, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Elmstedt, Ahrland, Molin.

Föredragande: statsrådet Petri.

Proposition om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen

---

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970: 991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning,
2. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988).

Föredraganden upplyser att lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran och hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 1 oktober 1981.

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 1 oktober 1981 ..	5
1 Inledning	5
2 Allmän motivering	5
2.1 Allmänna synpunkter	5
2.2 Beslut i indelningsfrågor i samband med fastighetsbildning ...	7
2.3 Förfarandet hos fastighetsregistermyndigheten m. m.	9
2.4 Beslut i indelningsfrågor enligt indelningslagen	11
2.5 Kostnaderna för reformen	11
2.6 Ikraftträdande m. m.	12
3 Upprättade lagförslag	12
4 Specialmotivering	13
4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning	13
4.2 Förslaget till lag om ändring i fastighetsbildningslagen	17
5 Hemställan	18
6 Beslut	18

<i>Bilaga 1</i> Förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen. Promemoria upprättad i kommundepartementet i oktober 1980	19
---	----

<i>Bilaga 2</i> Sammanställning av remissyttrandena	60
1 Allmänt om promemorian	60
2 Beslutanderätten i indelningsfrågor	63
3 En samfällighet i flera kommuner	67
4 Församlingsgränsens påverkan av fastighetsbildning	67
5 Kommunikering och samråd	72
6 Överklaganden	75
7 Tidpunkten för ikraftträdande av en indelningsändring	76
8 Övergångsbestämmelser	77
9 Kostnader för reformen	77

Bilaga 3 De remitterade förslagen (bilagan har uteslutits här)

Utdrag av lagrådets protokoll den 19 oktober 1981	79
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 22 oktober 1981 ..	80

